LITERATURA ARTS INFORMACIO

PONT BLAU

Nº 8

ABRIL 1953

S U M A R I

	Pàgs.
Ballet, dibuix de J. JUNYER	Portada
EDITORIAL	97
Gaudí, per MAURICI SERRAHIMA	98
Decadència, per XAVIER BENGUEREL	100
La decisió d'Anna Mari, per JOSEP MASCARELL	105
Estances a la Mediterrània, per AGUSTÍ BARTRA	108
Maragall i Unamuno cara a cara, per JOAN FUSTER	112
Nostàlgia, per ANTONI GILABERT	116
INFORMACIÓ	
Notes dels Països de Llengua Catalana: De València, per VICENT PERIS	117
El Centenari de Fort de l'Aigua, per GUMERSIND GOMILA	117
Arts Plàstiques: De la pintura al servei de..., per J. GIMÉNEZ GIMÉNEZ	118
Lletres, per V. R., J. ROURE-TORENT, J. F. i R. L.	119
Tres poetes catalans vistos per una nordamericana, per J. VENTURA SUREDA	123
Premis literaris	124
Jocs Florals de la Llengua Catalana	125
Premi Guimerà 1954	126
Diverses	127

Subscripció: Semestre, $ 12.00
Un número, $ 2.50

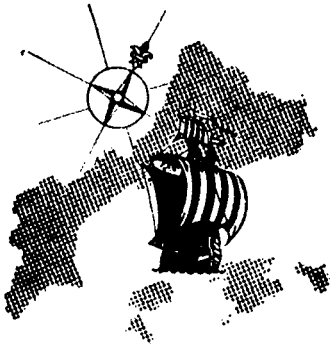

SEMBLA, a jutjar per les cartes que ens arriben d'arreu, que dels diversos mòbils que inspiren la publicació de PONT BLAU, dos, reiteradament exposats en els nostres editorials i visibles en el conjunt dels textos, han tingut, de manera particular, una bona acollida entre els amics lectors: l'un, la unió dels Països de Llengua Catalana; l'altre, l'aspiració a un règim de llibertat i a un estat de tolerància i comprensió entre la nostra gent, com escau a un poble civilitzat.

Respecte el primer, rarament homes situats en llocs de responsabilitat s'arriscaven a parlar de la qüestió, si no era d'una manera molt general i vagament lírica. Avui, homes que ocupen aqueixos llocs — els noms dels quals no esmentem per raons comprensibles per a tothom — ens escriuen: "Ací la revista produeix molt bon efecte entre els qui la veuen. Magnífic el desig d'integració de totes les terres catalanes." I uns altres: "Aplaudim l'àmplia concepció integradora que orienta les pàgines de PONT BLAU, autèntica i imprescindible base per al nostre futur al servei de la qual hem de coincidir tots els que sentim la necessitat d'estrènyer cada dia més els lligams que ens uneixen amb els valencians i els balears." Això, els de Barcelona. I la impressió produïda a València es reflecteix a les pàgines de PONT BLAU amb una eloqüència que fa sobreres les explicacions.

Quant al segon dels mòbils esmentats, ha interessat molts amics — alguns d'ells desconeguts per a nosaltres — que ens escriuen per lamentar les incomprensibles divisions que separen, per petites qüestions de partit o personals, homes que han lluitat i lluiten per un mateix ideal. Es massa freqüent que la gent subordini els interessos de la comunitat als de partit o es deixi dur per mesquines rancúnies personals, i, en un i altre cas, esmerci els seus esforços en una lluita canibalesca en moments que, davant l'enemic comú, cal, més que mai, la unió dels catalans liberals. Són massa els qui es creuen posseïdors exclusius de la veritat i capaços de resoldre tota mena de problemes, sense admetre que el punt de vista d'un altre pugui ser més encertat — o també encertat —. Són massa els qui se senten exigents per a la conducta aliena, sense aturar-se a pensar si són, potser, excessivament indulgents amb la pròpia. Són massa els qui pretenen poder donar i negar patents d'honestedat als altres. A jutjar pel que donen a entendre de si mateixos els murmuradors, en blasmar els actes aliens, podríem creure que som un poble de gent molt virtuosa. A jutjar pel que els murmuradors diuen dels altres, hauríem de creure que som un poble de gent sense escrúpols, ni principis ni consciència. S'oblida amb massa facilitat que hi ha interessos superiors als personals i de cleda.

Als catorze anys d'exili, és lloable la fidelitat al grup en els rengles del qual es va lluitar noblement per uns ideals nobles; però aqueixos catorze anys són anys de desconnexió amb la majoria del nostre poble i si bé tenim proves que aquest segueix fidel a la seva tradició liberal, sembla que escauria un dubte raonable quant a la seva preferència pels matisos; un dubte que induís a una major comprensió i per tant a una més estreta unió els qui, per damunt de totes les qüestions de grup i personals, tenen un mateix ideal.

GAUDÍ

PER

MAURICI SERRAHIMA

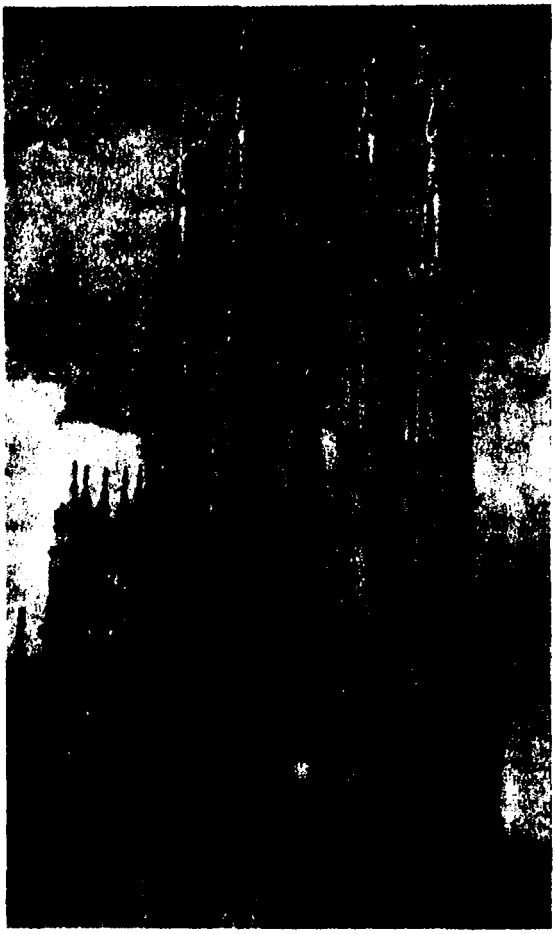

SEMBLA que Gaudí, no sols no escrivia gaire, sinó que tenia una veritable fòbia per tot el que fos escriure. I, fins al punt que això és possible en un arquitecte, també la tenia pel dibuix. Els seus dibuixos eren més aviat notes no ja d'estudi, sino per ajudar a un estudi que ell anava fent dintre la seva imaginació; no eren per ésser ensenyats, és a dir, que no tenien en ells mateixos cap finalitat artística. Gaudí era home de realitats plàstiques, en tres dimensions. Els seus dibuixos eren les maquetes que construïa amb tanta profusió, els seus muntatges en tela metàl·lica. D'aquesta manca de confiança en l'expressió en un sol pla — és ben cert que el dibuix enganya molts arquitectes — se'n deriven probablement certes característiques de la seva obra. Em sembla que és J. F. Ràfols qui assenyala l'ofici de calderer que exercien el seu pare i els seus avis patern i matern com un antecedent d'aquesta tendència a tractar directament amb els volums i tal vegada també de l'art amb que manejà les superfícies corbes, tan característic d'ell i que es troba en gairebé tota la seva obra.

Les seves lectures més freqüents — apart de la Bíblia i de *L'Année Liturgique* — eren els tràgics grecs i Shakespeare, i és possible que fos per raó d'aquesta mateixa tendència a la plasticitat, molt més perceptible en el teatre que en la narració o en la poesia. Tractava l'arquitectura, no pas com una simple ordenació de les proporcions, sinó com una creació plàstica, a tall d'escultor.

Le Corbusier, el pare de l'arquitectura funcional, diu que deia davant de La Pedrera: "Serà el que vulgui, però mai ningú no ha manejat la pedra com ell." I és ben cert.

No sé si Le Corbusier el va conèixer prou a fons; si ho hagués fet hauria pogut adonar-se que Gaudí també era, a la seva manera, funcional. Però ho era com els primitius; no comprenia el funcionalisme tècnic i l'anava a cercar en la naturalesa. És certíssim que les línies i els volums del cos humà, dels arbres, de les muntanyes, tenen un sentit funcional, és a dir, estan perfectament adaptats a llur funció. Però quan els homes volen crear formes funcionals s'han d'apartar de la naturalesa. Un vaixell no s'assembla a un peix, ni un avió a un ocell, i llurs raons respectives de flotabilitat i de propulsió no tenen cap relació entre elles. Però Icarus es posava ales, i Gaudí cercava — ell ho deia — en el bastó en el qual l'home es recolza el model per les seves columnes inclinades, i en la plàstica de les cavernes i dels troncs vegetals moltes ordenacions per la pedra dels seus edificis. L'equilibri esquemàtic i purament racional del funcionalisme modern, el cerebralisme gairebé abstracte de la pretesa "màquina de viure" — idea, tanmateix, ben absurda — no eren comprensibles per ell, que no era un cerebral, sinó un imaginatiu i que per tant volia crear coses dotades d'una personalitat concreta i tangible. Era imaginatiu com ho eren els vells inventors que volien fer màquines voladores a base de copiar els ocells. I ell encara ho era més, perquè tenia una imaginació plàstica que només es movia lliurement en l'espai de tres dimensions.

No és pas que menyspreés la tècnica; ben al contrari, en aquest camp aconseguí resultats molt remarcables. Però era sempre una tècnica aplicada a resoldre problemes concrets; la bellesa freda de les solucions tècniques no el satisfeia per ella sola, i l'anàlisi només era per ell un camí per arribar a la síntesi, en la qual abocava tota la seva passió i tota la seva imaginació. I per força, si hi afegim el temps en el qual visqué, la passió de la síntesi l'havia de portar al romanticisme. Ell tenia de l'arquitectura la idea que Wagner s'havia fet de l'òpera: una síntesi de totes les arts. Com Wagner, no s'adonava que la perfecció de les arts no es troba en barrejar-les totes, sinó ben al contrari en separar-les; en el teatre — Maragall, més clarivident, ho remarcava — totes les arts hi són, però en una forma impura i primitiva, que només quan cadascuna va per la seva banda pot arribar a la perfecció. Per ell aquest sentit originari que Maragall trobava en el teatre era una mena d'ideal: "Originalitat — deia — és tornar a l'origen." I això no és cert: la perfecció no és un origen, sinó un resultat final. Així la síntesi de la forma i del color, de les arts plàstiques i de la música que ell concebia com a coronament de la seva obra pot donar, en mans de l'artista superdotat, una obra poderosa i plena de vida i uns magnífics encerts parcials — com passa sovint en les obres de Wagner —, però no una obra clàssica, una forma perfecta.

Originalitat no és "tornar a l'origen": és "donar origen", és a dir, crear. En aquest sentit, ell fou autènticament original i creà una gran quantitat de belles formes; encara que sovint no fossin formes perfectes, eren autènticament noves i plenes de vida, i eren inventades per ell, és a dir, creades. Alain diu que no es pot exigir al qui inventa una forma que aconsegueixi també la perfecció d'aquella forma. Gaudí era en l'art un primitiu, és a dir, un home que torna a començar; en això ell deia la veritat quan parlava de "tornar a l'origen". I l'absoluta perfecció d'una forma primitiva sovint no apareix fins que està a punt d'iniciar-se la decadència.

I ell, en altres aspectes, ho comprenia. Comprenia com les coses s'han d'aclarir de mica en mica. Totes les proporcions guardades, es veu així en el que deia dels qui no hi veuen prou clar en l'Evangeli: "Creuen que Jesús en morir havia de deixar escrita la Summa de Sant Tomàs?" Afirmava que la Sagrada Família s'havia de fer lentament i que els seus successors havien d'anar-la modificant, és a dir perfeccionant. Però haurien calgut successors que fossin creadors com ell, o bé almenys humils cercadors de la perfecció de les formes per ell creades. I això no abunda.

DECADÈNCIA

PER XAVIER BENGUEREL

EN UNA EXPLOSIÓ de despit i d'obscurs ressentiments exclama:

— T'has fet vell!

Reacciona. Torna davant del mirall. S'ajusta el nus de la corbata, s'allisa els cabells damunt les temples, revifa els dos becs del mocador blanc que li sobreix de la butxaca de l'americana: obre de bat a bat els ulls. S'interroga:

— Vell?... Juli Ramon Sert, respon-me: és cert que t'has fet vell?

Mig clou els finestrons. La llum crua del dia que incideix amb violència sobre el mirall igual que una bateria de teatre posa en descobert la història del seu rostre.

— Un imperi romà! — declama el líric que hi ha en ell; però el naturalista que li fa companyia afegeix amb sorna: — En temps de decadència!

Somriu melangiós. Recorda la síntesi de Vico: "Un poble és un ésser vivent que creix, es fa gran, decau i mor". Intenta una paràfrasi: "Un ésser és un poble vivent que creix, etcètera". Un poble amb albes adorables, places solitàries, bulliciosos carrers, equívocs correrons i sòrdids culs de sac també; crepuscles sentimentals i nits meravelloses... Amb la seva classe alta: les idees; la classe mitja, la "soferta classe mitja": els sentiments; la classe humil, plebea: les passions dels instints...

Torça els llavis amb malícia. —He estat essencialment demòcrata, sempre cor obert a les imperioses exigències de la classe baixa...

Cal ser tolerant amb l'home feble i impetuós, que tanmateix sofreix el remordiment i aspira a la perfecció.

— Però, ara...

S'asseu a la banqueta, davant del mirall. S'observa. No l'aigua, sinó la mirada és tèrbola. Res de comú amb l'embadaliment de Narcís. Analistes i censors acuden als seus ulls i es posen a explorar i discutir igual que marmanyeres. Ell deixa que diguin i es reserva per al final la seva rèplica.

— Des de la meva suposada decadència, ¿no sóc prou audaç i vigorós i somniós per a enamorar-me d'una dona jove? I ella, ¿no em correspon amb un sentiment que excedeix la simpatia, no dedica una amorosa atenció a les meves paraules? No m'espera, avui?

Recorda noms il·lustres que a mig camí de la vellesa o en plena senectut han despertat passions autèntiques i amors memorables en dones intel·ligents i joveníssimes. La història es repeteix; ell, si més no, se sent amb prou vocació i capacitat per a prosseguir la història.

A mitja llum — per què no confessar-ho? — troba que la seva figura, dins l'ample marc del mirall, té un punt just de simplicitat i d'arrogància que li escau. Els ulls, sota una cella fina, poc poblada, no han perdut la virior ni la flama de la jovenesa. Cert que se li arruga la pell entorn de les parpelles i que la ufana de la galta, en decandir-se, es converteix en dues odioses ratlles que en forma d'arc romànic es desplomen des del badiu del nas fins a la comissura de la boca... Tanmateix, l'enfondiment d'aquests trets, no proporciona una marca més visible al seu caràcter? I els cabells blancs que sobre les orelles ara mateix riellen com si fossin de plata ¿no li confereixen, segons li han dit amb insistència, un aire senyorial, interessant?

S'aixeca de nou. Es planta davant del mirall, jutge i reu a la vegada.

— L'acusat pot retirar-se! *De moment* no existeixen càrrecs contra seu!

Obeeix. Es retira a recules. Abans d'obrir la porta es col·loca el barret gris i estratègicament en decanta l'ala sobre el front, com un ràfec que li serveix per a ocultar les petites insídies del temps, les venials arrugues... Allà al fons del mirall algú pretén anticiparse i estrafer la seva imatge. El saluda amb la mà.

— Adéu, intrús!

Mentre s'adreça al carrer on la vida conserva sanitoses frescors de menta i és una aventura renovada a cada instant, mentre

Il·lustració de JOAN GIMENEZ

tanca la porta, s'atreveix a plànyer l'home empiocat que ha retrocedit dins el mirall i que pretenia amargar-li l'existència amb tot d'ombrívoles consideracions sobre la decadència... Decadència inevitable, és clar, però encara indecisa o que a penes traspunta...

Marta Lenodé, pintora, d'origen suís, amb medalla d'honor, vint-i-cinc anys esplèndids i romàntics, l'espera al taller per a prosseguir el seu retrat. L'art i l'amor! Es a dir, la Bellesa o la Vida amb majúscula!

*

"Aquest home deu tenir aproximadament la meva edat. I bé? El seu aspecte és sòlid, deu haver fet economies de salut, com jo; gimnàs en llevar-se; ha evitat el rellent i les passions golafres... En realitat he estat sobri. Les nits s'han fet per a dormir i he dormit... Les dones? Sí, però amb mesura. Sóc sentimental com un adolescent i sensible com un artista. Vull jugar fort, i m'enamoro. Quantes vegades t'has enamorat? Ho reconec, però l'èxit ¿no s'ha dit que és una suma de fracassos? Bah! No t'hi encaparris. Però ara estàs enamorat de debò. El cant del cigne! Serà l'última aventura, la definitiva. T'hi casaràs i, entre crítica i crítica, et podràs dedicar a escriure un llibre de memòries. Deu ser un plaer enorme refer la pròpia vida, muntar-la sense pressa com una bona obra de teatre i introduir-hi lleugeres modificacions amb la murrieria d'un fotògraf... Quadro admirable! Ella pinta al fons del taller, sota la claraboia; jo escric; a fora plou. Formes, idees; un tió al roig viu ens defensa del fred... 'Juli?' 'Marta!' Dues presències que es necessiten, que s'estimulen pel sol fet d'anomenar-se en veu alta... Llar confortable, comoditats, viatges... Avantatge d'haver estat el fill únic d'un pare que va tenir l'encert d'incorporar-se al gremi de l'ordit i la trama, que donà ritme als telers, que teixí de l'aurora al capvespre. Tot el que ell va contemplar a través del comptafils, jo, en certa manera, ho he contemplat a través del microscopi o del telescopi. Ell observava coses immediates i reals; jo, coses remotes i abstractes. Dues maneres d'observar que en lloc d'excloure's es complementen. Els colors representaven per a ell aplicacions purament industrials; no tenia ulls per aquestes delicadeses de la natura que ara m'afalaguen la retina i eduquen la sensibilitat: el cadmi ataronjat dels lilàs de Pèrsia que apunten per damunt d'aquella reixa junt al blau cobalt de les dàlies; els ocres i els sienes cremats d'aquella casa digna d'un Utrillo... I, a propòsit, no oblidis de comprar unes flors. Oferir colors vivents i perfumats a una pintora és a un mateix temps estímul i homenatge... Marta Lenodé, deliciosa criatura, si sabessis com estimo la teva vida, el teu gest, la teva ingenuïtat, la teva gràcia... T'has apoderat dels meus pensaments. A penes si goso contemplar el teu cos, ni tan sols admirar les teves cames, àgils i esveltes, quan seus al meu davant. I, cosa curiosa, experimento que el meu amor d'ara és més assaonat que el de la meva joventut; saboós com un fruit que ha acumulat l'ardència del sol i la suavitat de l'aire. L'amor en el punt culminant de la seva plenitud, del seu migdia; que reflexiona i s'examina, que no va a les palpentes, a estones èpic i a estones elegíac; que no pateix d'enlluernaments ni focs-follets; mesurat, assenyat, cautelós, enemic de les càndides declaracions que comprometen el cor però irriten la intel·ligència; que es pensa a si mateix, que es coneix i que a penes si s'extravia en els somnis... ¡Juli Ramon, no et deturis, menysprea l'idioma del miralls! La substància dels llibres no es troba a la portada, ni el sabor de l'ametlla en la clofolla. Els ulls d'ella t'ho diuen, i l'aguda atenció que posa en escoltar-te, i les seves mirades que es deturen en la teva. No et va dir fa pocs dies: 'Ets magnífic!' ? Exactament: Juli el Magnífic! Ilustre personatge del Renaixement, època de maduresa, clarividència, de l'art sublim i dels amors fantàstics!"

*

Abans de trucar es reprodueix mentalment la seva pròpia imatge a causa del ram de flors que porta a la mà. En passar a la realitat, el seu gest ha perdut realment elevació, lirisme, s'ha banalitzat igual que un plagi. Es veu en l'actitud ridícula del promès inexpert, mudat, el barret a una mà, el pom de flors en l'altre, que quan la promesa li obre la porta, atarantat i nerviós, en lloc d'oferir el ram ofereix el barret... Somriu.

Hauria estat més delicat, més elegant, fer-se precedir pel ram de flors, evitar-se l'obligada escena que l'espera a base d'un diàleg forçosament grotesc. Se sent encarcarat. ¡L'efecte que produirà, sobretot si Marta no està sola! Però l'amor l'empeny i truca. Ha d'esperar-se més que altres vegades. El braç — en la incòmoda actitud d'oferir — se li decandeix a poc a poc: opera com un personatge subaltern, amb prou discreció per a dissimular les flors darrera d'una cama.

Marta li ha obert la porta. Es evident que acaba de plorar: té els ulls vermells, lànguida la mirada, el vermelló del llavis diluït...

— Marta...!

El braç oculta amb obstinació el ram. En passar davant de la tauleta del vestíbul l'hi abandona junt amb el barret. Entren al taller.

— Què et passa?

Darrera el rostre adolorit de Marta mig veu el retrat d'ell en la tela col·locada damunt el cavallet, com un imprevisible i inoportú retorn de l'intrús del mirall.

— Juli, si pogués explicar-t'ho!

Pressent que no tan sols li serà fàcil explicar-se sinó que la història serà llarga, complicada i dramàtica. Es fa càrrec de la situació amb un simple cop d'ull: sobre la banqueta hi ha una carta de no sap pas quantes pàgines. Només l'eloqüència amorosa és capaç d'aquests frenètics excessos! Té la sensació que el revesteixen amb sobrepellís i estola. Es resigna a la confessió de Marta. Seuen l'un enfront de l'altre amb el retrat a mig fer per únic testimoni. Els dos Juli s'esguarden uns moments amb ironia, sostenen un substanciós diàleg en silenci, ràpid, incisiu i trist.

La veu de Marta recita realment una bellísima història d'amor. De tant en tant un sanglot intens, veridic, introdueix una mena de fons musical al relat i una llàgrima diamantina i patètica l'il·lustra; una llàgrima plena, que es forma lentament, com la perla dins l'ostra, que banya per complet tot l'ull que vacil·la i finalment rodola damunt la seva galta jove.

El quadre domèstic de Juli Ramon es descompon sota els efectes d'un àcid. El tió ardent s'apaga. Un fred humit li penetra fins el moll dels ossos. Esvaïda la rosada escalfor que donava un sentit a la llar, la pluja del defora agafa proporcions sinistres... I està sol! Sol en aquella enorme cambra on havia d'escriure les seves memòries. Sol i vell... Juli el Magnífic, protegit amb copioses mantes de llana, barbablanc, igual que el lívid Juli II de Rafael, de mirada lassa, extraviada, elegíaca...

I com s'explica Marta! Ara mateix esgrimeix la carta fabulosa i en llegeix en veu alta interminables fragments. L'estil és pobre, la sintaxi dubtosa... ¡I com repeteix i s'embriaga amb les paraules "passió", "amor", "tristesa" "felicitat"! Però l'accent sembla sincer; hi ha joventut en aquelles paraules que un cor enamorat i a distància ha escrit laboriosament sobre pergamí i amb tinta indeleble.

Juli el Magnífic medita amb amargor. Marta, com totes les dones, és sensible als desenllaços dramàtics i imprevistos. Perquè, al capdavall, aquella carta, què és? La narració d'un pròfug que després d'haver estat l'amant, el primer i únic amant de Marta Lenodé, d'haver corregut món i haver tastat "amors innobles", sol·licita el perdó i reinstal·lar-se en la casa abandonada. ¡Quanta vulgaritat i llagoteria en aquell llenguatge de fill pròdig! Juli sent que l'afecte d'aquell aventurer no és com el seu. Ell venia precisament a oferir, junt amb les flors, l'amor vitalici, la llar honesta i confortable; no espuma, bombolles, focs d'artifici, superfícies enganyoses...

— El teu consell paternal em fa falta!

Juli s'agita en el seu seient. La primera reacció ha estat a punt de fer-li exclamar que en tant que pare el seu consell resultaria francament incestuós, però desvia el curs immoral del seu pensament perquè sap que ha perdut la partida.

En la mirada d'ella la pregunta es complica. Juli hi descobreix el record dels dies que han passat junts. Dels colors que ella combinava en la paleta per a donar vida al seu retrat, ell se'n servia per a acolorir tot d'amorosos projectes. En les pauses dialogaven exactament com dos enamorats que han sobrevolat les primeres etapes de l'arrauxament. ¿No havien estat més d'una vegada fins i tot a punt de besar-se? Juli recorda

amb precisió breus moments de defallença mútua, l'un ran de l'altre, mirant-se quasi sense pensaments, quan el bes semblava adquirir forma i moviment, insinuar la seva escomesa en un lleu tremolor que els alterava el respir... La seva tècnica de diferir els mínims plaers per a excitar més poderosament el desig lícit que els hauria conduïts a l'altar, ha estat impetuosa i sarcàsticament destruïda per una passió de cadell que reclama la seva antiga presa!

"El teu consell paternal em fa falta!"

El paternal Juli Ramon Sert està trasbalsat, emocionat. ¡També l'amor és sacrifici! Màxima dels professionals del fracàs i de la timidesa! Voldria trobar una resposta adequada a la pregunta transcendental de Marta, una resposta que s'iniciés, per exemple, amb una sincera locució paterna: "Filla meva...", però precisament els ulls, que no pensen, s'entretenen en aquell instant decisiu a explorar les línies ondulants de la dona que en la seva actitud desvalguda sembla estar, aparentment, a punt d'oferir-se...

— Un consell?

Es contempla en el retrat i s'arronça d'espatlles.

—Es realment un consell el què esperes de mi?

Marta s'aixeca. Li somriu i en un transport d'agraïment sense sentit el besa a la galta.

— Jo també necessito ser feliç!

Aspiració inobjectable! Qui no aspira a la felicitat? Juli li besa le mà i pronuncia unes quantes frases sàvies on combina felicitat, amor i vida.

Marta no li pregunta com altres vegades: "Quan tornaràs?" La carta i ell no tenen simultània cabuda ni en el taller ni en l'existència d'aquella dona que estima més que mai precisament perquè està a punt d'abandonar-la per sempre.

Ella l'acompanya fins el vestíbul agafada al seu braç. S'esforça evidentment a oferir-li petites i legals compensacions. En recuperar el barret tots dos s'adonen de les flors.

— Eren per a mi?

Juli no li respon. Tem que l'emoció el traeixi. Esguarda els ulls de Marta per a retrobar-hi per darrera vegada la imatge del seu somni. Allà al fons, el retrat, transformat en espectre tot d'una, també l'acomiada. El saluda amb la mà.

— Adéu, intrús!

Pensa que fóra just però excessivament depriment dipositar en un gest simbòlic el ram de flors al peu d'aquell retrat, com si el dipositès al peu de l'urna funerària de la seva extingida joventut. Les escenes patètiques li desplauen. I, per escreix, ¿donarà la raó a l'home que ha deixat dins el mirall abans de sortir de casa seva? Juli no s'atreveix a respondre; exaltat no sap ben bé per quina mena de sentiments, amb gest ràpid i segur estreny entre els seus braços el cos de Marta i la besa llargament als llavis.

— Juli!

Ell la contempla amb admiració i recança. L'astorament de Marta cedeix pas a la comprensió, a la simpatia, a la tendresa.

— Juli...

Ell destria una poncella del ram que en entrar ha deixat damunt la taula. Mentre es col·loca la flor al trau no deixa d'observar amb intensitat els ulls de Marta. Té la vaga impressió que el seu paper en la darrera escena és impecable, inoblidable, digne.

"Encara, Juli el Magnífic!", exclama mentre, orgullós i al límit extrem de les seves defenses, obre la porta; però quan l'ha tancada i es troba sol en el replà, amb ulls emboirats i gust de cendra als llavis, afegeix compadint-se: "Sí, Juli el Magnífic, el proscrit, que acaba d'arribar definitivament al tombant de la seva decadència!"

LA DECISIÓ D'ANNA MARI

PER JOSEP MASCARELL

Així i tot varen seguir caminant. Però Anna Mari havia perdut la il·lusió i se sentia defraudada. Es pensava que també avui, en eixir d'excursió, tornaria ell a insistir en el seu propòsit. I ara no feia res! Tindria gràcia, que l'hagués espantat! Al capdavall — reflexionà —, havia obrat com calia. No anava ella, la filla de Don Donís, a cedir així, així i de bones a primeres! Altrament, hauria cregut ell que tractava amb una xica de circumstàncies... Això, per no dir una cosa pitjor. I no obstant, també ella ho desitjava sense saber per què. Només hauria preferit que, en compte d'insinuar-ho i dir-li-ho, ell l'hi hagués arrancat, com de sorpresa, el bes... Són uns bambaus, els xics que demanen aquestes coses! "Sí, fes el que vulgues..." ¿Com podia una xica contestar això? ¿I com deixar a entendre, sense descarar-se, i junt amb la negativa, que sí que li hauria agradat?

— Ja veurem — es digué.

Anaven travessant el barranc. Després pujaren al tossal on hi ha les ruïnes de l'antic castell. "D'allí — li havia promés ell — veurem, a més de tota l'horta de Gandia, la mar i molts dels pobles mariners". Certament, el paisatge és magnífic, d'ací estant. El verd dels camps i el blau de la mar, i els pobles i els caserius, i les masies i els riuraus... L'esguard s'hi embriaga, com volent-ho acaparar tot d'una. S'asseuen en un marge, quasi d'esma, cansats per l'esforç de la pujada.

— ¿Què et sembla el panorama, Anneta?

El jove ja l'ha albirat moltes vegades, i sempre l'alegra veure'l de nou. La seua ànima camperola es complau en totes aquestes coses encara que no sabria explicar ben bé per què. Guaita a l'esquerra, i veu un poble, i un altre, clavats enmig dels inmensos tarongerars; guaita a la dreta, cap a la mar, i se li enjoia el cor amb l'encant de la Marina.

— Mira, el Montgó!

L'hi senyala, allà lluny, voltat de boira. Però Anna Mari no li fa cas. Després de pegar una lleugera ullada a tot, torna a corprende-la l'enuig. Massa vegades ha vist ella el Montgó! I fins i tot hi ha pujat, encara no fa molts mesos. ¿És que aquest ximple no s'adonarà que ella està enfadada? El Montgó a la part de Dénia; ací, la Font, les Fontanelles; i a l'esquena, la Canaleta, la Cuta i la Safor... Si quasi pot saber-ho millor que ell! El que ell no sap... Sí, ell encara no sap moltes coses. Especialment sobre les xiques i l'amor... Per fi, el jove observa quelcom d'estrany en ella.

— ¿Què et passa, Anna Mari?

La seua veu té inflexions d'afecte i d'inquietud alhora. Ella sent un goig deliciós, que li augmenta els baticors.

— No res, Antoni. Potser un poc de cansament.

I fa un sospir.

— Això serà.

Ell es tranquil·litza. De la motxilla trau una manta, que estén delicadament davall d'un garrofer. Hi seu ella, recolzant el cap sobre el vell tronc: tanca els ulls, abstreta. Antoni preparava el berenar.

¿Què pensaria ell de la seua actitud? Un somriure irònic aflorà als llavis d'Anna Mari. Efectivament, ella no podia esperar una altra cosa després de la dutxa freda de l'altre dia. I encara gràcies que el xic no s'havia molestat... Durant dies i dies, des que començà l'estiueig, havia anat confiant-se-li i donant-li esperances. Així ell, amb tota la raó del món, havia acabat forjant-se algunes il·lusions sentimentals en relació a ella. Allò del bes el va gelar... I no estava mal, el minyó! Com a modest fill de la vila, ell sabia fins on podia aspirar... Anna Mari es rigué silenciosament. Tenien en gran respecte ací, el seu papà, Don Donís, el general. Per aqueixa banda no hi haurien mai dificultats; Antoni s'aturaria oportunament. Era ella la que tenia por de festejar. Jugar un poc, flirtejar... Que divertit! Almenys així ho feia amb els seus companys d'estudi. Ahir amb Pere, avui amb Toni... Potser demà amb Joan... No, tal volta no siga tan prompte el canvi. Té el pressentiment que

Il·lustració de CARME MILLÀ

no. Açó d'ara la contraria. No volia prendre-ho seriosament, i heus-la ací cavil·losa i preocupada. Seria l'amor?

En emprendre la tornada, Anna Mari ja havia pres una decisió. No podia tolerar aquella indiferència i aquella respectuositat del seu amic. Bo fóra que, després d'algunes setmanes d'eixir junts, ara es trencàs l'harmonia! Havien pujat animosament les serres i davallat a les valls com dos excellents camarades. Havien estat feliços amb els seus cants i les seues xanxes, enmig les pinedes, cercant-hi les fonts... ¿I ara havien de caminar com dos guardes enfadats? No, la cosa no podia continuar així.

Arribaren a la font del Grill, un ullal no massa important; però situat enmig d'una pintoresca vall atapeïda de pins, esdevé un lloc encantador per als caminants que baixen de l'agresta muntanyola. Anna Mari va dir:

— M'hauria agradat acampar ací, a la vall, vora la font... L'any vinent ho he de fer. Enguany ja he acabat l'estiueig...

Antoni la mirà. Ja ho sabia. Però el recordar-ho ara l'ha malhumorat.

— Quina llàstima! — diu. I llavors, amb sobtada resolució, pren la mà a la donzella, bo i fent-la detenir-se. Ella, no tan sorpresa com vol semblar, se'l guaita expectant.

— He de parlar amb tu, Anneta, abans no arribem a la vila. Cal que em contestes algunes preguntes que et vull fer...

— Tu dirás, Toni —. I la veu d'ella adquireix un timbre més tendre i afectuós.

Ell continua:

— Vull demanar-te perdó pel que va passar l'altre dia. Sé que t'enfadares, o almenys no et va complaure la meua pretensió. Has de saber, Anneta, que jo t'estime de veritat.

Ací començà a fallar-li l'ardidesa. Fitant-lo, la nena li somriu. A ell li fa l'efecte que no se'l pren seriosament. Així, esquallat, es bat en retirada. "El seu complex d'inferioritat — pensa l'estudianta — li aplana l'amor, bo i anul·lant-li el poc valor que l'animava..."

Antoni titubeja.

— Al capdavall — termina —, jo sé que no tinc cap dret a aspirar al teu amor... I menys a pretendre el que l'altre dia, gosadament, vaig demanar-te.

Anna Mari s'esglaia. Ara li ve el glop més amarg. ¿Quina decisió prendre davant aquest dilema? Si li nega el que ell creu, ¿no serà un tant descarat per a una senyoreta honesta? I si calla? Ell creurà que és tot com ho pensa i... Els baticors se li acceleren en pensar açò. Perdre'l definitivament... Això passaria!

La donzella esdevé dama. Millor dit solament dona. I decidida s'acosta a ell, fitant-li els ulls, generosa... Ell, estemordit per aquell gest sobtat i imprevist, no gosa prendre la iniciativa. Llavors és ella qui, valenta i decidida, el besa ardidament. Car per a això Anna Mari és filla d'un general.

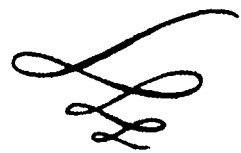

ESTANCES A LA MEDITERRÀNIA

A Lluís Nicolau d'Olwer

I

Certesa i enyorança que, entre presències mortes,
en el romboll del vent o en la calma d'un port,
romans sempre a la llinda de mes obscures portes

amb els ulls aclucats i a mig aire el puny d'or,
lluminòsa figura de remor i elegia,
oh vent de l'esperit, etern hoste del cor!

Absència i pensament de la mar, ple migdia
en l'ànima ajeguda, sensible litoral:
ones de consciència, aire que s'incendia

com un cíclop de somni amb cos de llum i sal —
Memòria!: bec terrible que dins mon flanc fulgura
o pèrgola de joia al bell cim d'un tossal...

Oh imatges que retornen, en glòria i desmesura,
amb el gran déu vermell de la blava planura!

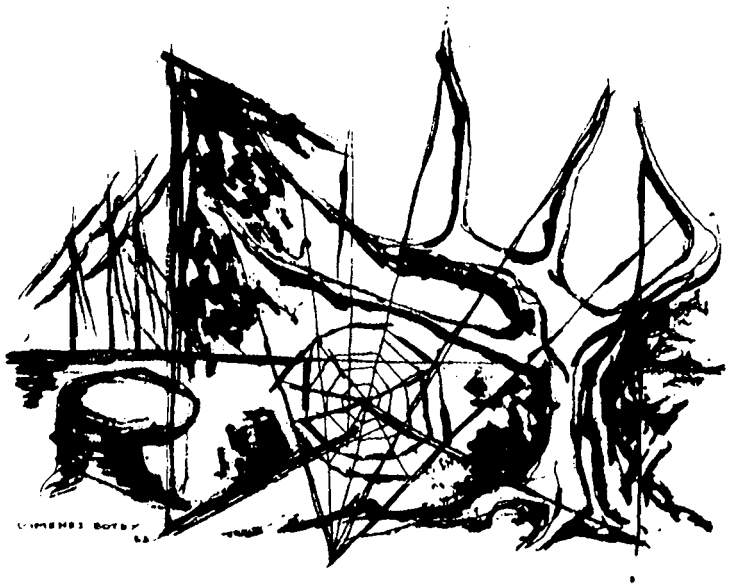

II

Quin tors pur entre garbes, idea de nuesa
que en mon foc et fas viva davant els solixents!
Sols l'esclau de l'efímer, en l'hora de feresa

que venera els déus grisos de les rodes brunzents,
et menysprea, oh Mar nostra, com la cendra d'una urna
guardada per espectres de xiprers i de vents.

No hi ha plor, no hi ha adéus, oh Amorosa Diürna!
La gran rosa dels astres no es perdrà en els rostolls
ni el freu no engolirà la més daurada espurna.

Illa de les esperes, verge de verds genolls,
serva'ns l'ara i el pòrtic, la lluminosa guerra,
les més altes escumes, la semença i els dolls.

Escolta, escolta, oh Mar!, el secret de la terra:
el futur dorm a dintre la més perfecta gerra.

III

Mediterrània! Evoco de lluny tes primaveres
ara que el front em besen les dríades de mel,
i l'ametller floreix entre l'ona i les eres,

i les proes es giren al dolç esglai del cel...
De lluny, més posseïda! No l'enyor que es desfila,
sinó el nàufrag estrenu, ric de la dura arrel,

nu i alat del seu cant, on l'exili rutila,
aquell que, ja vestit de vent patri, tot faç,
salta l'últim retorn, curulla la pupil·la

de l'acròpolis blanca del pujol, i fa un pas.
I crida. I l'eco torna, natal àngel de festa
seguit de veus i d'arbres pels promontoris clars.

I ell, orgullós el cor, amb dos braços contesta,
i després, avançant, acala, lent, la testa...

IV

De ton dolor abissal i salvatges cantúries,
Mar meu — o Esser profund amb consciència de cims —
sento l'ascensió en cristal·lines fúries,

les rapsòdies vitals d'onades i ruixims,
ta mort damunt l'areny, en llisa i pura calma,
mentre et volten, capjupes, les verges dels boirims...

Però ja ronca, a prop, ton renovat reialme:
el verb que s'engeganta al so dels lírics corns,
cimbal, udol, murmuri, furiosa palma,

l'assalt a la Gran Roca d'impossibles sojorns,
la brusca retirada de les ones internes,
l'esperit que es sublima en sos desfets retorns

vers la sina onejant o les fosques cavernes,
l'enfonsar-se de nou a les mares eternes...

V

Diré en mi tes bonances, els focs amb què m'arbores
els alciònics cels. Et recomenço, oh Mar!,
en l'orba eternitat que ensagna les aurores

i a l'antiga olivera porta el jorn jubilar.
Blava Mediterrània de transparents veremes,
alça'ns el llor i el tirs, la gavina solar.

Oh Mar, de mon exili viva ombra amb diademes,
fes sonar dins mon cor els profètics garbins
que ens aixequen les pàtries cap als futurs emblemes,

i dóna'm l'esperança voltada de dofins!
Oh Cant entre columnes, visió que m'ofrenes
l'escuma, l'alga, el sol amb tanta olor de pins,

i els dolcíssims sorrals i les aigües serenes,
i la vela, oh Victòria!, on palpites i alenes...

AGUSTÍ BARTRA

MARAGALL I UNAMUNO CARA A CARA

Per JOAN FUSTER

HEUS AQÍ, reunits, uns pocs però intensíssims documents de — i sobre — dues de les figures més grans que han produït les literatures ibèriques contemporànies: l'*Epistolario entre Miguel de Unamuno y Juan Maragall* (Barcelona, 1951). Tothom sap que en els ambients culturals de la Península no és gens freqüent la publicació de correspondències: el simple fet, si més no, que aquesta veja la llum, anotada i completada amb altres textos, ja li atorgaria un interés excepcional. El lector hi troba testimonis de singular importància que l'ajuden a endinsar-se en la intimitat dels dos corresponsals, i li faciliten la comprensió de matisos i contrastos que abans havia descobert en l'obra o en l'anècdota biogràfica. En el cas de Maragall i d'Unamuno apenes existeix aquella contenció i aquella cura habituals en els epistolaris de gent de lletres — allò que ens fa pensar que els escrivien *per a la posteritat*. Millor dit: en Maragall i Unamuno, l'epistolari no té més — ni menys — afectació de la que tenen la resta de llurs escrits; i és ben conegut que ells, en el moment de fer literatura, eren, per principis i per naturalesa, escassament afeccionats a la *literatura*. No hi ha sorpreses, en aquest llibre. Dels assaigs i els poemes a les cartes, ni en Maragall ni en Unamuno no s'aprecia una transició brusca, un canvi de nivell o de tensió. Hi ha, sí, en la correspondència, la calor d'aquella *amistad hermanal* (*Epistolario*, pàg. 175) que va unir el poeta de Salamanca amb el de Barcelona, i a vegades, digressions d'entranyable familiaritat. I hi ha, sobretot, la circumstància de posar-se en contacte fecund llurs idees i llurs temperaments. En açó rau la força apassionant d'aquestes pàgines. Si no afegeixen res de nou — almenys en el substantiu — al pensament dels dos escriptors, tal com el vam conéixer en llurs obres, ens menen per contra a precisar alliçonadorament el joc d'afinitats i diferències que delata llur relació. Perquè, a primera vista, destaquen nombroses concordances entre Unamuno i Maragall; tantes, que bé mereixeran algun dia una anàlisi minuciosa i una explicació. Però, per sota d'elles, i per damunt, quelcom, quelcom últim i insubornable, fa que llurs actituds siguen irreductibles. Potser convé començar per la dilimitació d'aquestes actituds, com a pas previ per fixar-ne les coincidències. Açò és el que em propose en la nota present. En la mesura del possible, tractaré de cenyir-me a llurs actituds humanes: la de l'home Unamuno i la de l'home Maragall, com el primer hauria volgut. Ben cert que hi cap una derivació tan suggestiva o més que aquest tema central: i és la d'aventurar-se a conjecturar si la disparitat essencial dels dos hòmens es queda en disparitat simbòlica o si obeeix a llurs respectives situacions nacionals — amb tot el que això suposa de problemàtica oberta sobre uns quants punts clau de la història contemporània de la Pe-

nínsula, representats per la Generació del 98, d'una banda, i pel Catalanisme teòric, de l'altra. Però només al·ludiré aquestes qüestions de passada, en tant que són inevitables. El fonamental, repetesc, és que dos hòmens de la talla d'Unamuno i Maragall s'enfronten i es contrasten, com els protagonistes d'un drama agut, i fins i tot d'una noble tragèdia. D'una tragèdia. Qualsevulla que siga la posició que el lector adopte respecte del seu *argument*, i de *llurs* arguments, crec que basta la seua *representació* — i *llur* representació — perquè ens dediquem a meditar-la, a fer-la nostra. Res no hauria agradat tant a Unamuno i Maragall.

Publicades fa temps la majoria de les cartes que el poeta català va escriure als seus amics, l'estricta novetat editorial de l'*Epistolario* pertany a Unamuno. El rector de Salamanca patia, segons confessió pròpia (*Ep.*, pàg. 11), d'epistolomania. Però, que jo sàpia, només una petita part de la seua correspondència està a l'abast del públic lector. Aquesta petita part, com era d'esperar, no ha rectificat gens la imatge *del Unamuno de nuestra leyenda, la vuestra y la mía*, que ell mateix digué (*Ensayos*, Madrid, 1942; vol. II, pàg. 961). Em referesc ara a la imatge de l'Unamuno monologuista. Sembla que una correspondència hauria de constituir, per definició, un diàleg. Unamuno viola aquesta definició, i més o menys conscientment s'hi complaïa. Unamuno era incapaç de diàleg. Supose que aquesta apreciació no serà desmentida pels escrits seus que encara resten inèdits. A tot estirar, monodialogava — paraula que duu la seua empremta — : parlava amb ell mateix. El diàleg exigeix parlar amb altri i voluntat d'encontra-se amb ell en un terme comú, si n'hi ha, de veritat. I aqueixa voluntat prepara el camí, i demana disponibilitat i il·lusió. Unamuno prefereix — o diu preferir — el combat (*Ep.*, pàg. 46) i creu que *una de las solidaridades más estrechas* que es poden donar és la solidaritat dels combatents. En el fons, aquella incapacitat per al diàleg respon a un secret desinterés: *no soy, en efecto* — escrivia (*Ensayos*, II, pàg. 627) — *amigo de polémicas; me gusta decir mi palabra y seguir, sin volver la vista, mi camino, dejando que cada cual de los demás diga la suya.* Si Jean Cassou pogué anomenar-lo *home de guerra civil*, i si ell pogué parlar de *monodiálogos*, ambdues coses entren en l'òrbita del seu *personalisme* — d'aquell personalisme estil *Juan Palomo* folklòric, el del *yo me lo guiso y yo me lo como:* Unamuno s'ho guisava i s'ho menjava tot ell sol; les seues invitacions eren purament formulàries. Va combatre amb si mateix. Buscà, en el seu interior, aqueixa solidaritat de combatents que no ho és sinó en tant que desitgen la lluita. I en la lluita està la seua raó de ser, i no atén al resultat. D'aquí a un sentiment esportiu de la dialèctica no va més que una passa: Unamuno la franquejà, sense adonar-se'n, moltes vegades. De no ser perquè opera sobre la més compromesa parcel·la de l'humà, l'agonisme unamunià arribaria a semblar això — com almenys a mi m'ho sembla, *quan Unamuno no parla d'Unamuno* — : un fatigós ergotisme, ergotisme egotista si es vol, però ergotisme, a desgrat de totes les seues rabioles contra la *cochina lógica*. I el salva també la passió: la seua passió a estones lírica, a estones histriònica. Unamuno va assumir,

igual que altres escriptors de la seua Generació, el paper d'inquietador, d'agitador, necessari en una Espanya que, sota l'estúpida tranquil·litat d'uns anys o l'aparatosa complicació d'uns altres, era realment una *cosa* inerta. Ell volgué injectar-li la seua guerra civil íntima, encara que ella se'n proporcionà un altra pel seu compte. De tota manera, eren guerres civils sense solució, sense ni tan sols *abrazos de Vergara* que, per altra part, no passen mai de meres treves. Aquest *impasse* va implícit en la pretensió unamuniana. En un vell article — de 1915 — publicat en *La Nación,* de Buenos Aires, i ara arreplegat en l'apèndix de l'*Epistolario,* reprotxava: *Maragall no quería comprender que se escriba para hacer dudar, para hacer pensar, para inquietar* (*Ep.*, pàg. 164). En efecte: per a fer dubtar o per a fer inquietar *gratuïtament,* no; per a fer pensar, sí, i potser millor per a *entusiasmar*, per a *arravatar:* per a emportar-se amb ell els altres. Maragall proposava aquesta diana per a l'esforç de l'escriptor, ben distinta de la d'Unamuno. En açó radica la seua grandesa, que es féu carn en el seu temps i en la seua terra. En açó radica, igualment, la seua debilitat davant els seus lectors d'avui — ja veurem què passa demà —, els quals no l'acompanyarien en algunes de les seues fes.

Maragall era un inquietador, encara que no per la inquietud en si. Inquietar, per a ell, havia de ser despertar, estimular, suscitar. El nostre poeta té, com a home, la virtut de voler i saber comprendre, que tan costosa li era, el castellà. Ell podia, per dir-ho amb les seues paraules, *meterse en la piel de otro* (*Ep.*, pàg. 44), sense quedar-se en ella ni amb ella, que és el que feia Unamuno. Maragall era l'home-home, que participa en tot el que d'humà troba en els altres. I en participa, no per assimilar-s'ho, sinó per gaudir-se en el pur fet de la seua existència, en la simple manifestació de *vida* que allò implica. La doctrina de la *paraula viva* i la que exposa en el seu *Elogi de la poesia* no són més que un aspecte, el literari, de la manera de ser maragalliana. *Maragall creia amb els que creien,* escriu Josep Pijoan. Un text del poeta diu, poc més o menys — amb una equivalència quasi literal d'altres frases d'Unamuno — que ell té fe en la fe, en qualsevol fe, sempre que siga sincera. Maragall — i també, en part, Unamuno — eleva la sinceritat al màxim de la seua escala de valors. Si el rector de Salamanca obsessionat només per la seua personal sinceritat, segueix el seu camí, deixant que els altres siguen sincers com ell, però sols, aïllats, itinerants, Maragall s'identifica amb la sinceritat aliena. Maragall veu en la sinceritat dels altres una avinentesa de *conviure* i *commoure's:* aqueixa commoció era, ja, un do sagrat, i així parlà ell de *aquel escalofrío que es mi único criterio en poesía y arte* (*Ep.*, pàg. 40). Quan entropessava amb un home radicalment distint d'ell — Unamuno, per exemple —, la mateixa força de la sinceritat li feia trobar en el sentiment o en el pensament oposats als seus un punt de comunió: el moment de vibrar amb una energia que és, per damunt de tot, una energia humana. I açó té, indefectiblement, una conseqüència *fecunda.* Comentant un llibre de Salvador Albert, que l'havia ferit *com si m'haguessin tirat una pedra al cap,* Maragall diu que li produïa *l'estranya sensació de que la pedra que m'ha ferit portava alguna virtut de curar el mateix mal que feia i de tornar-lo en bé* (*Obres Completes,* Barcelona, 1947; pàg. 1630). Jo no sé si açò te un fons nietzscheà o si es tracta d'una espècie de pragmatisme espiritualista o què: però Maragall sembla animat per la idea que és bo, i per tant bell — o el bell es bo per aquesta raó —, tot el que contribueix a suscitar i a infantar les potències vitals superiors de l'home o de la col·lectivitat, o que contribueix almenys a transformar-les totes en superiors. *Todo lo que tiende a deprimir la fe en la definitiva bondad de la vida es inmoral,* escriu (*O. C.*, pàg. 916). Per això no comprenia que s'escrigués per a fer dubtar, per a fer dubtar perquè sí: l'eficàcia, al seu veure, era ja una mesura de valor. I el sincer és sempre eficaç — naturalment, cada sinceritat en la seua esfera i només en tant que força. Perquè està en l'essència de la sinceritat el *tornar-se en bé,* el donar un fruit, ser *creadora,* és a dir, *poètica.*

Maragall, per tant, havia d'aceptar el que de positiu hi havia en Unamuno, i ho acceptava d'aqueixa manera. Parlant-li del

seu poema *En el desierto*, escriu: *Si su idea de Dios es distinta cada vez, su sentimiento de Dios parece ser siempre el mismo, y esto me apena muchísimo, porque es un sentimiento depresivo, y para quien no sea depresivo será tal vez de una exaltación feroz. Pero ¡qué extraño! — es decir, no, no es extraño — en Ud., la exaltación, haciéndose poética, no hiere, ni el desmayo deprime. Por eso yo no me quejo de su poesía, sino que me duelo del estado de ánimo que supone antes de brotar ella; porque después, por su sola virtud, ya me parece redimido el poeta. Por esto yo creo, también, que su poesía no llegará al mundo a destiempo, ni nunca es destiempo para una poesía como ésa; pero, si lo mismo dijera Ud. en prosa, fríamente, sistemáticamente, yo creo que sería destiempo siempre.* (*Ep.* pàg. 29). Em pense que el paràgraf transcrit és bastant per revelar Maragall i a poc que es conega Unamuno es comprendrà la distància que en aquest extrem significatiu separa llurs trajectòries. Però Unamuno, per a la seua major glòria i vigència, mai no va escriure la prosa sistemàtica i freda que temia Maragall. En un altra carta, aquesta adreçada a Carles Rahola, el nostre poeta es refereix a la visita que el de Salamanca féu a Barcelona pels dies de l'Aplec de la Protesta i del Congrés Internacional de la Llengua Catalana: *Per més que aquí tothom el troba* poseur, *a mi em sembla un home d'una gran sinceritat; si de cas, és ell a si mateix que s'enganya* (*O. C.*, pàg. 1792). Segons Maragall, Unamuno, tancat en la seua obsessió metafísica, poc o malament podia percebre, no ja les possibilitats de la realitat que el rodejava — d'una realitat viva —, sinó aquesta mateixa realitat. A despit del paral·lel que Unamuno traça entre el *Cant espiritual* i la seua pròpia poesia, quant al tema de la mort, es veu obligat a confessar: *pero mi corazón, clepsidra de sangre, no me deja gozar en paz la belleza* (*Ep.*, pàg. 142). I no solament la bellesa. Quan Don Miguel es planteja això que la seua Generació anomenà el problema d'Espanya, hi dóna — no en podia donar altra — una resposta d'àrida ressonància ètica, millor dit: de sola ressonància ètica. Aquella resposta que amb exaltació de turista, lloava l'exuberant Keyserling en la seua anàlisi espectral d'Europa. Per a Unamuno l'home és sempre l'home a seques i a part, torre de carn i ossos, al qual únicament cap contagiar l'angoixa per la seua immortalitat i que tot, més o menys, ho ha de veure en funció d'aquesta angoixa. No concep, com en general no ho conceben els altres escriptors del 98 espanyol, el que en diríem l'*home comunicat*. Individualistes rabiosos, d'aqueix individualisme espanyol *de pandereta*, jeremias recalcitrants, ficats en una política que menyspreaven, ells no van creure que, mantenint la seua humanitat, la seua *personalitat*, com a eix, com a nucli singular i viu, l'home pot obrir-se als altres hòmens i emprendre junts una tasca. Unamuno, ni Baroja, ni Azorín, ni Maeztu, no haurien sabut endevinar ni compartir el sentit profund i popular de la sardana que cantà Maragall — en primer lloc, perquè un *ball* només podia produir-los malhumor —, ni potser no haurien definit, com el nostre poeta, el col·lectiu a la manera d'una summa d'innombrables *moments de gràcia* individuals i combregats. En tot això, Unamuno veuria, únicament i despectiva, *estètica*, joc de la gent mediterrània — *¡Seréis siempre unos niños, levantinos!* — que ni se senten somni de Déu ni famolencs d'eternitats abstractes.

(*Continuarà*)

NOSTÀLGIA

PER ANTONI GILABERT

Romanc sol, assegut en un cafè del centre de Mèxic unes hores abans d'emprendre el retorn a Guadalajara. Estic obsessionat pel 14 d'abril i per la República Catalana, commemorats el dia abans en un acte en el qual, a precs d'uns amics, vaig tenir una intervenció d'epíleg imprevista i impreparada.

Quan es reuneix un grup de catalans a recordar les efemèrides glorioses, a més de retre homenatge als homes i als fets històrics que ens aglutinen, sol crear un clima d'esperança en un proper retorn a la pàtria llunyana.

La diàspora ens escampà per arreu com els vencedors de Troia perseguits per la ira de Posseidon. Els que trobaren badia de protecció amable, guaiten vers l'horitzó, interroguen l'oracle, i, inquiets voldrien que els déus s'expliquessin tot fent pont amb la mar. Copsen la perspectiva d'una tasca feixuga amb un temps migrat, i cerquen el relleu que és fora de fita per poder-li passar la torxa encesa, encara que en fer-ho esdevinguessin tot d'una silents com el temps ineluctable.

Odisseu en el periple es veié amenaçat de tota classe de perills però fou amatent als signes de Minerva i va ser preservat amb la benvolença dels déus. Lligat a la còncava nau, féu impotents els cants de les sirenes. Silla i Caribdis, feliçment evitats, quedaren endarrera mentre Laertes, a Itaca, mantenia viva la memòria de l'absent, i sentia la melangia de la fi i l'emoció creadora de l'inesperat cada vespre després del crepuscle i Penèlope abatuda per la lassitud treia forces de flaquesa, fidel a l'amat, i desfeia a les nits el treball fet de dia entre la impaciència dels pretendents cada dia més ardits.

Un dia Ulisses deixà altra vegada l'empremta de les seves petjades en la terra dels seus majors i sentí que el cor li batia de joia. La terra era la mateixa; planes i muntanyes, mar i cel i les velles oliveres de presència robusta que donen l'oli amable. El periple restava endarrera, però revivien les gestes dels aqueus i les glòries del àtrides que les generacions s'encarregarien de transmetre enllà, fins a la fi del temps.

*

La fidelitat d'un grup d'homes a l'esperit de la pàtria, l'homenatge als que ens guiaren i presidiren en les hores llunyanes del nostre recobrament nacional, pot ser, en determinades circumstàncies, l'exponent d'un poble al qual el fat advers priva de fer foc en el propi clos. Altrament l'acte creador pertoca a l'home. Al que en l'angoixa — la *nausée* diria Sartre — del seu soliloqui, espera l'albada de la llibertat amb la força serena que donen els ideals purs, tal com s'espera la celístia resplendent per molt que durin les tenebres de la maltempsada.

Odisseu sabé trobar en l'acció la síntesi del coratge i la prudència i la deessa el féu sempre vencedor. A nosaltres també ens cal servar fidelitat al missatge i saber marxar amb el cor ardent i el cap clar entre els escarpats rocams de l'èxode. Que tan perillosa és la fredor de l'egoista que s'oblida voluntàriament del passat i de la pàtria com la pruïja del retorn incondicional que burxa com un corcó i desfà implacablement.

Simbolitzem el 14 d'abril en una bandera i un home. Una bandera adés triomfant, suara vençuda però sempre gloriosa. I un home, Francesc Macià, el de la vida heroica, el lluitador incansable que en la setantena proclamava le República Catalana i malgrat ser colpit per la forçosa renunciació a la plenitud nacional, endegava optimista i vital la restauració de la nostra sobirania.

14 d'abril del 1931. En testimoniar-te fidelitat et demanem força per a no defallir, per a trescar incansablement, pel camí dret o fent marrada, vers l'objectiu suprem de la llibertat de Catalunya, imprescindible per la llibertat de la nostra cultura senyorejada per la llengua catalana.

Mèxic, D. F., abril del 1953

NOTES DELS PAÏSOS DE LLENGUA CATALANA

DE VALÈNCIA

EL BIBLIÒGRAF RIBELLES COMIN

En Josep Ribelles Comín va néixer l'any 1872 a Castelló de la Plana. Allí va mostrar les seves aficions periodístiques, fundant publicacions de títols i caràcter tan divers com El Ruiseñor, *i la* Revista Industrial y Mercantil. *El 1898 va passar a Barcelona, on resolgué la seva vida amb un empleu burocràtic i fixà definitivament allí la seva residència.*

No per això oblidà la seva terra nadiua, com ho demostra el fet que escriguera una història, amb goig, de la Verge dels Desemparats; un estudi bibliogràfic de Pere Labèrnia Esteller, que en el segle XIX *publicà un diccionari català; un altre estudi sobre els interessos econòmics de Castelló, amb història del seu port i del periodisme castellonenc, etc.*

El 1914 fundà i portà avant durant algun temps la Biblioteca Valenciana Popular, sèrie de fascicles que, entre les seves cobertes ataronjades contenien textos antics, quadres de costums i versos antològics.

Però l'obra més important de Ribelles Comín és la bibliografia de la llengua valenciana, o siga Catálogo razonado, por orden alfabético, de los libros, obras dramáticas, periódicos, coloquios, coplas, chistes, discursos, romances, cantares, gozos, etc., que escritos en lengua valenciana y bilingüe, han visto la luz pública desde el establecimiento de la imprenta en España hasta nuestros días.

Un avanç d'aquesta obra fou premiada en el jocs florals de Lo Rat Penat el 1902. I l'obra pròpiament dita, encara no finada, fou premiada en un dels concursos bibliogràfics de la Biblioteca Nacional, de Madrid, l'any 1905, el jurat del qual fou presidit per Menéndez y Pelayo.

Aquest treball, empresa de grans ambicions, amb ressenyes detallades, transcripcions de prefacis i altres fragments, amb reproduccions de crítiques i altres comentaris, amb facsímils de portades i colofons, etc., començà a publicar-se el 1915, per a continuar el 1929 i el 1943, formant fins a la data darrerament mencionada tres volums en 4º major amb més de 1800 pàgines de dues columnes, la màteria dels quals aplega fins al segle XVIII.

Ribelles Comín volia completar la seva obra recollint la bibliografia del segles XIX *i* XX *fins els nostres mateixos dies. I amb aquesta tasca estava la seva forta vellea, superant la poca vista amb la pròpia voluntat i la cooperació de les seves filles. Darrerament havia aprofitat les seves vacances per a recollir paperetes en l'Arxiu Municipal de València.*

Tan generosos afanys foren tallats dissortadament el 18 de setembre del 1951, en morir Ribelles Comín en un accident d'automòbil anant de Logroño a Barcelona.

El seu traspàs fou sentit per tothom, perquè fou un bon valencià que consagrà tota la seva vida a una empresa tan noble i desinteressada.

Els amics seus que estiguen en condicions de fer-ho deuen procurar que els materials replegats no queden inèdits, sinó que s'incorporen en un quart i darrer volum a aquesta obra que serà el millor monument a la memòria del seu autor.

VICENT PERIS

EL CENTENARI DE FORT DE L'AIGUA

Grans festes populars marcaren l'any passat a Algèria el centenari de la vileta de Fort de l'Aigua (Fort-les-Eaux). Voldria fer present als meus lectors, que fou sota l'ègida d'un baró occità que un grup de catalans de Menorca fundà aquesta localitat

Fa cent anys, 45 famílies de cultivadors d'origen mahonès, protegides pel baró de Vialar, s'establiren en una regió algerina, a fi de crear-hi un centre hortícola. Aviat un caseriu s'aixecava prop d'un fort turc anomenat Bordj El Kifan (Fort dels Costers).

Aquesta obra empresa per homes coratjosos i continuada per llurs descendents enmig de tota mena de dificultats, ha donat, al cap de cent anys, Fort de l'Aigua, un dels millors centres agrícoles i una de les ciutats més agradables del litoral algerí.

Fou vers el 1849 que els primers conqueridors de terra productiva s'intal·laren en aquella regió i construïren un caseriu que anomenaren Fort de l'Aigua per les obres d'un pou que es féu a l'interior del fort turc, el qual es veu encara ara dalt dels penyals d'aquells encontorns algerins.

Abans, ja hi havia hagut dues temptatives de colonització: la dels prínceps de Mir, vers 1830, i la del baró de Vialar, una mica més tard. Fou com a conseqüència d'una petició de tres mahonesos, Fedelic, Marquès i Barber, que en 1849 quaranta cinc famílies compostes de dues-centes persones varen començar el treball. Cadascuna rebé dues hectàrees de terra. Això fou el començament.

Les dificultats, però, no tardaren a manifestar-se. La malaltia aturà l'empenta d'aquella gent coratjosa i va caler emprendre importants treballs de sanejament per a vèncer les febres i el paludisme. Avui per avui, Fort de l'Aigua és un centre estival molt apreciat.

En 1851 la nova localitat comptava 51 cases. En 1859, una escola mixta acollia 60 alumnes (20 nenes i 40 nens). Fort de l'Aigua va ser declarat ajuntament de ple exercici en 1880; la població tenia aleshores 1,089 habitants, dels quals 745 eren europeus. Avui la ciutat compta 15,000 habitants.

Al costat de la vida administrativa francesa, Fort de l'Aigua ha conservat la llengua i les tradicions de l'illa d'origen. El record s'ha mantingut a tal punt que els alcaldes dels pobles i ciutats de Menorca foren invitats a les festes del centenari i reberen una acollida entusiasta de part d'aquella població i de les autoritats municipals. Fort de l'Aigua és una prolongació de Menorca.

Detall simpàtic per a nosaltres occitanistes: l'escut de Fort de l'Aigua és el mateix de la ciutat de Mahó, el fort de tres torres, del qual les quatre barres catalanes foren reemplaçades per la creu del Llenguadoc en homenatge al baró de Vialar, protector dels primers colons menorquins.

Una vegada més, catalans i occitans es troben units en la història i llurs orígens i llurs records seran servats per sempre més en una ciutat africana.

GUMERSIND GOMILA

(*Traduït de la revista* Annals de l'Institut d'Estudis Occitans, *gener 1953.*)

ARTS PLASTIQUES

DE LA PINTURA AL SERVEI DE...

Un dels fets anecdòtics actuals en relació amb la Pintura, és el que ofereixen diversos grups d'opinió, que volen obligar els pintors a postures pictòriques determinades.

La pintura ha de ser de museu! Ha de ser religiosa! revolucionaria!... de contingut obrerista!... nacionalista! I així successivament trobem exigències de minories.

Això és una consideració extraestètica i no és necessari dir res més per a refusar-la. Però la cansada repetició demana repetir també, en llenguatge planer, la seva falsedat.

No és d'ara, malgrat que l'estar-hi involucrat Picasso li doni ressonància d'actualitat. Directrius semblants s'han fet en tots els temps i en tots els països. I sempre han portat al fracàs, al no res. Aquestes ordres peremptòries i parcials, sempre vénen de posicions que amb el temps caduquen i són suplantades per altres també efímeres. Sembla que tinguin consciència de la seva poca vida i busquin nerviosament no passar a l'oblit. Aquesta temporalitat ens mostra clarament la seva situació, defora la Pintura, que com a postulat bàsic és eterna.

La Pintura és una manifestació vital, i per tant no està al servei de res. Té vida pròpia i no es preocupa dels accidents que el fluir del temps produeix. Viu per ella mateixa i el seu goig és produir-se. Absolutament sense finalitat. I té una completa despreocupació pel que se l'aprofita o es fa servir.

Perquè certament no hi ha cap inconvenient, al contrari, a que es facin pintures per a museus, o per a les esglèsies, o de revolucions, o per als sindicats, etc.

Els qui creguin que la pintura ha de ser religiosa, per exemple, que busquin el pintor que més els agradi. Que li encarreguin un quadro o un mural, li assenyalin tema i accidents, li rebutgin o aprovin el projecte i el deixin fer. I que després li paguin. Així mateix els qui desitgen una altra representació.

Que la gent no s'enganyi. Ni el Partenon ni la Sixtina sorgiren d'imperatius fets als artistes. Foren encàrrecs. Necessitats religioses cobertes per la conjunció d'esperit religiós i voluntat de manifestar-lo. I fins aquí. La resta fou obra exclusiva, lliure i magnífica dels artistes.

Aquest és l'únic camí. Com més potència tingui aquesta minoria, en més obres es reflectirà, i de la importància, contingut i esperit d'aquest pò-

sit, la història jutjarà. Els entesos les agruparan i classificaran segons temes, contingut, estils, nacionalitats, individualitats, etc., i ens diran el que vol dir. I s'haurà complert un dels fets fonamentals. Que la Pintura assenyali el moment vivent. Perquè per l'existència de les obres esmentades, coneixerem els homes que les produïren.

Això pel que fa al temps. Quant al moment actual, la seva presència satisfarà les necessitats per les quals foren creades.

I que exigeixin al pintor que faci el seu treball el millor possible. Això és lícit. Però que no passin del seu terreny. L'altre es exclusiu dels artistes. I que no es molestin massa, perquè és inevitable i fatal que la Pintura segueixi el seu fer.

J. GIMENEZ GIMENEZ

Mèxic, D. F. maig del 1953.

LLETRES

Quatre contes a muntanya, *per* ABELARD TONA (*Premi Narcís Oller als Jocs Florals de New York, 1951*), *Edicions Catalanes de Mèxic, 1952.*

Els lectors catalans coneixien Abelard Tona Nadalmai com a escriptor de temes d'història i de política, en el tracte dels quals ha demostrat no solament grans coneixements, sinó l'habilitat d'exposar-los d'una manera amena i suggestiva. Poca gent, entre la que aquests darrers anys ha seguit amb interès la seva obra, dispersa en les diverses publicacions catalanes de l'exili, deu recordar les obres — *El taciturn* i *L'Angelina vol viure* — amb les quals, en plena joventut, va debutar en les lletres; i ha causat una mica de sorpresa que un escriptor tan precisament classificat com historiador i polític oferís al públic un volum de contes. Tanmateix, si el lector pensa en la vivesa dels seus treballs d'història, ha de convenir que en aquests es manifesta el literat que hi ha en Abelard Tona.

En els seus *Quatre contes a muntanya* — que en realitat són sis contes, ja que el Proemi i, sobretot, l'Epíleg també ho són —, l'autor conserva la senzilleza i la precisió que caracteritzen el seu estil en altres gèneres, però les posa al servei de la imaginació, que pren volada per a evocar fets i emocions en un to realista. Les imatges literàries són escasses en el llibre, i les descripcions d'ambient i de tipus gens excessives. L'acció situa el lector, i els tipus prenen forma — precisa, ben definida — pels seus fets i les seves paraules. S'observa, des del Proemi a l'Epíleg, un estil personal i segur, sense titubeigs, adquirit gràcies a un persistent exercici literari. Cap escriptor no es forma sense sofrir, conscientment o no, la influència d'algun mestre. En alguns casos és fàcil de precisar aqueixa influència; en altres, no. En el cas d'Abelard Tona creiem que les influències que el poden haver conduït a la seva maduresa d'escriptor no són ni immediates ni directes; caldria cercar-les en el conjunt de les seves lectures, vastes i universals, i potser, extraliteràriament, en les seves experiències. Tona és un home que ha viscut portat pel seu tarannà i no seria difícil establir l'acord entre les seves idees i la seva vida, entre les seves inquietuds i les seves lectures, entre les seves ambicions i els seus textos... Profundament preocupat pels problemes socials, aboca les seves preocupacions en la seva obra literària, que recorda, pels seus temes, per la seva cruesa i pel seu estil directe, Guy de Maupassant; però Tona revela un esperit de justícia, de cercador de solucions, que difícilment es troben en Mau-

SOLERNOU, S. A.

OLIS VEGETALS PER A LA INDUSTRIA
AIGUARRAS
COLOFONIA
RESINES SINTETIQUES

Av. Ferrocarril, 100 (Col. Moctezuma)
Tels. 13-34-28, 13-46-84 i 18-28-02
Apartat Postal 7153
MEXICO 9, D. F.

SUCURSAL GUADALAJARA
Antonio Bravo, 49
Tel. Mex. 35-52
GUADALAJARA, Jal.

passant, el qual en general es va limitar a exposar, amb despreocupació sinistra, les tares que observava en la societat, sense insinuar camins de salvació que animessin un xic l'esperit del lector. Tendia a crear desesperats. Tona és més humà i si bé és tan cru com Maupassant, descobreix en les seves conclusions una tendresa reveladora del seu desig d'una societat millor, més justa i més feliç.

Dos dels contes, *Sordidesa* i *Morbositat*, són uns veritables estudis psicològics, amb agudes observacions sobre els caràcters. Però que ningú no temi trobar-hi la feixugesa quasi característica dels contes psicològics. Ací domina l'acció.

Podria dir-se que els *Quatre contes* no són contes segons els cànons actuals d'aquest gènere literari: no tenen la unitat de temps que actualment es considera que ha de tenir el conte, i en l'espai d'una vintena de pàgines cada un d'ells descriu una acció transcorreguda en un llarg espai de temps. En aquest sentit, tampoc no podrien considerar-se contes molts dels de Maupassant, que és tingut per un dels pares i mestres del conte modern. Algú ha dit que l'obra de Tona s'emparenta amb la de Narcís Oller. L'afirmació no ens sembla desencertada. Narcís Oller va ser influït -d'una manera directa i immediata- pels naturalistes francesos, i si Tona ens recorda Maupassant, pot recordar-nos també Narcís Oller. Creiem que Tona té afinitats amb aqueixos escriptors: no que hagi estat influït per ells, la qual cosa, tanmateix, seria normal. Però Tona es un escriptor de la seva època, pel seu estil, per la seva manera d'enfocar els temes i pel seu afany de solucions. Això darrer suposa un missatge; en aquest cas, un missatge noble i humà, que arriba al lector en una forma atractiva i colpidora. -V. R.

***Laberint**, novel·la, per* DOMÈNEC GUANSÉ, *Biblioteca "A tot vent", 95; Edicions Proa, Perpinyà, 1962.*

Amb *Laberint*, Domènec Guansé ha ofert una bona novel·la a la literatura catalana. Obra hàbil i de gran interés, ben planejada, estructurada i construïda, densa en tot moment, tractada amb un estil elegant, curós i brillant ple de naturalitat, profunda i a estones satírica, dotada sempre d'extraordinària sensibilitat, el tema és bastit amb seguretat i les ànimes dels personatges són encertadament examinades en tots els seus replecs. Caràcters complexs, les principals figures es mouen al llarg de la novel·la amb tots llurs instints i reflexions, desigs i passions, grandeses i misèries, posicions en societat i pensaments íntims i inconfessats. Guansé ens les dóna gairebé com si en fes la dissecció. Angèlica, la protagonista, és un personatge totalment reeixit. Noia benestant de cames paralítiques, lluita incessantment entre la resignació i l'afany d'una vida normal, còmoda i joiosa, entre la impossibilitat d'ésser estimada i el seu daler d'amor, entre la placidesa obligada i, per contrast, l'atracció de la luxúria, entre la seva real intel·ligència i la fretura de renunciar-hi a canvi d'unes cames sanes. Torturada constantment, assetjada per dubtes i passions i consumida pel desig, el seu destí li ha donat voltes i més voltes pel cervell: ha pensat en un matrimoni en el qual, per raó de la seva malaltia i de la fortuna familiar, fos l'element dominant; ha envejat la petita salvatge Marta, mosseta sense escrúpols, bonica i de cames ben tornejades, que es pot lliurar despreocupadament en braços d'un home i sap que quan perdrà un amant de seguida en gua-

Casa del Arte

LA CASA ON L'ARTISTA
TROBA TOT EL QUE
NECESSITA

Els marcs de més originalitat

Tel. 18-36-20 * Av. Independencia 101-C
MEXICO, D. F.

nyarà un altre; ha ambicionat una glòria que faci oblidar la seva deformitat; ha imaginat tiranitzar amb l'arma de les cames inútils. I, per fi, sense entusiasme, cerca en l'art el seu refugi. Ànima egoista i ambiciosa, posa tota la seva voluntat per tal de col·locar-se al centre del seu món i fer irradiar el seu nom més enllà de l'ambient que l'encercla. Artista i dotada tanmateix, troba la sortida en la pintura i sovint encara dubta, però al capdavall s'hi lliura plenament quan s'adona que té closes totes les altres eixides. Domènec Guansé treballa la psicologia d'aquest personatge amb evident perfecció. I també és una veritable creació la figura del pintor Gerard Barrera, oncle d'Angèlica, que sovint esdevé un altre protagonista. Artista de fama mundial, egocentrista i extravagant a ultrança, cínic fins a la canallada, pallasso i malabarista de les contradiccions premeditades, hàbil comerciant del seu art, Gerard té una influència predominant en la vida i les decisions d'Angèlica, a la qual tan aviat sembla que vulgui enfonsar — ell decideix el fracàs amb el qual la noia inicia la carrera artística — com que l'empenyi a abastar l'èxit. El joc de contradiccions del pintor és menat amb mà mestra; Guansé es complau a oferir-nos les diverses facetes anímiques amb ponderació, i ho aprofita discretament per a exposar en forma satírica el seu pensament sobre l'art en general i la crítica, sense caure mai en la retòrica, que en alguns instants voreja. Només, pel nostre gust, li ha fallat un xic l'agilitat en presentar aquest personatge, en un sopar familiar, durant el qual Gerard no té la subtilesa mental ni la mordacitat que el caracteriza en els altres capítols. Les restants figures de la novel·la, amb poques excepcions ànimes igualment egoistes i ambicioses que van darrera llurs passions amb el delit de reeixir caigui qui caigui, són tractades amb la mateixa minuciosa cura i semblant amor: la varietat de tipus matisa bellament l'obra i li dóna major complexitat. Tan sols Isabel, la mare d'Angèlica, ens sembla massa desdibuixada fins una mica més enllà del mitja novel·la; dona intel·ligent i de puixant personalitat, a la qual el seu germà Gerard deu el que és, apareix un poc grisa i no respon al que es diu d'ella fins que, de sobte, Guansé li dóna tot el seu valor. Indubtablement, l'autor ha cercat aquest efecte de manera deliberada, però tal vegada hauria estat millor presentar-la des de bon principi amb tota la seva força psicològica. Novel·la amarga i arran de l'existencialisme, Guansé domina el tema, els personatges, l'estructura i l'estil i ha ofert la millor obra, fins ara, de la seva producció literària. J. ROURE-TORENT.

Poesies completes, *per* CLEMENTINA ARDERIU. *Pròleg de* SALVADOR ESPRIU. *Editorial Selecta, Barcelona, 1952.*

En les nostres cultures, de base enterament masculina, l'aparició d'una dona amb veu pròpia i valuosa sol suscitar l'atenció crítica en un sentit una mica primari i superficial. Com que ella, en realitat, hi és un element estrany, hom comença per voler destriar allò que, precisament, constitueix la seua estranyesa. Davant la dona culta — davant la dona que hi compta —, la crítica homenenca s'entreté, en primer lloc, a distingir els límits de la feminitat. Potser espera que ens revele uns secrets insospitats, els secrets de l'esfinx tòpica: l'etern femení i tot això. Potser es resisteix a admetre en la dona una inicial normalitat humana. El fet, però, és massa clar perquè ara ens dediquem a esbrinar-lo. I és tant més clar com més escasses són les dones essencials que es donen en una cultura determinada. Així en la catalana, i més concretament en la literatura. Ja és cosa de meditar que Víctor Català prengués per raons més profundes que les que ens ofereix l'anècdota biogràfica — nom d'home. La nostra poesia s'ha incorporat, en el que va de segle, unes quantes dones, poques, entre les quals figura Clementina Arderiu. Entorn d'elles han pogut exercitar per fi els nostres crítics llurs reflexions sobre la feminitat literària. No vull seguir-los per aquest camí. Tanmateix, reconec que els versos de Clementina Arderiu deixen el camp obert per a reprendre, i revisar, les qüestions que Ortega i Gasset es proposava en llegir la comtessa Anna de Noailles. L'abast d'una lírica femenina és un tema suggestiu, però encara prematur, em sembla.

Mobles
CATALONIA
Av. Insurgentes, 368 - MEXICO, D. F.

CORTESIA
del
RESTAURANT

ambassadeurs

Paseo Reforma, 12
MEXICO, D. F.

He vist que, a propòsit de la nostra poetessa, algú ha emprat l'adjectiu *indefinible*. En efecte: a la seua poesia no escau altre adjectiu que aquest, l'adjectiu que exclou l'adjectivació. Un costum de comoditat i de racionalisme ens duu, quan analitzem un poeta, a buscar el mot que, amb un cert marge de risc, l'etiquete. Cal dir que, a més d'aquell costum, hi ha en aquest procediment un altre motiu poderós: l'etiqueta — l'adjectiu — és un primer mitjà d'acostament al poeta, un punt de partida cap a precisions ulteriors. I açó ens manca en el cas de Clementina Arderiu. Ella es indefinible. No en podem dir — i conste que parle de la tònica general de la seua obra — : poesia intel·lectualista, o poesia espontaneista, o poesia popularista, o poesia seguida de cap altra paraula en ista. Hi ha la poesia en la seua radical nuesa. L'artifici estrictament literari és d'una gran senzillesa: d'una senzillesa *inspirada* o *treballada* — això és afer personal de l'autora — , que deixa en carn viva el seu transfons humà. La ventura, la por, la maternitat, el desassossec, l'amor, tota la seua temàtica de dona, o de simple poeta, a penes si s'ajuda de temptacions verbals. El fenomen líric s'hi producix en un pla quasi extraliterari.

Perquè la poesia de Clementina Arderiu no esclata després d'un procés de la desrealització, a diferència del que s'esdevé amb la majoria dels poetes contemporanis. La desrealització hi és mínima. Això no vol dir que els orígens del poema, la *matèria* aparega *crua* en ell: hi apareix *directa*. No necessita ser transmutada en poesia, perquè ella és ja poesia. Salvador Espriu, en el pròleg de l'edició que comentem, cita una bella frase de Rupert Brooke: "Només tres coses hi ha al món: una és llegir poesia, una altra és escriure poesia, i la millor de totes és viure poesia". Viure poèticament — afegeix Espriu — és la que ha sagut fer Clementina Arderiu. Li és suficient, doncs, desvelar una mica de vida, per posar-nos davant la poesia. Per això, també, la transparència de dicció, aquelles paraules "clares, justes i de tothom" de què se serveix, li són el vehicle eficaç, el tràmit sensible. Una lleugera gràcia musical — una gràcia dòcil, mesurada — endega l'encís del vers. I encara, presidint-ne els resultats, una càlida serenitat espiritual, digna d'una dona antiga.— J. F.

Juga l'aire, *per* JOSEP M. CAPDEVILA MARCA, *Edicions Maricel, Buenos Aires, 1951.*

Juga l'aire és una col·lecció de poemes breus, plens de sentiment. Capdevila Marca no els ha escrits per fer art per l'art, sinó per exposar, d'una manera clara i planera, concreta, les seves idees i els seus sentiments. La qualitat de l'obra és un xic desigual. Alguns poemes són força reeixits i altres no tant; n'hi ha que, en la seva forma, podrien ser discutits; però en el conjunt, *Juga l'aire* té un fons d'intenció, d'esperit combatiu, que fa estimable el llibre. La irregularitat s'explica per ser el primer volum de poemes que publica l'autor i perquè aquest entra sobtadament en el món de les lletres, quen les seves activitats anteriors semblaven donar-li un altre destí. Per a jutjar Capdevila Marca cal, doncs, esperar la seva evolució normal d'escriptor, puix cap autor no pot ser jutjat per la seva primera obra. L'esperit combatiu de la major part dels poemes sí que està d'acord amb els antecedents de Capdevila Marca, ja que aquest és un antic lluitador social, que ha consagrat la seva vida a les reivindicacions obreres. Per a ell totes les armes són bones per a combatre pels seus ideals, i la de la literatura, quan s'usa amb encert, és una de les més poderoses. No ha d'estranyar-nos, doncs, que un lluitador social recorri, avui, a la literatura, desitjós de persistir en el combat.— R. L.

Teatre selecte, *de* CARLES SOLDEVILA, *Editorial Selecta, Barcelona, 1952.*

De les quatre comèdies que es recullen en aquest volum, només una, *El tinent Mondor*, suposa una absoluta novetat bibliogràfica. Les altres són: *Els milions de l'oncle, Bola de neu* i *Civilitzats, tanmateix*, les dues primeres corregides i augmentades per a la present edició. Fóra ingenu i petulant descobrir, ara, als nostre lectors, les virtuts i els defectes del teatre de Soldevila. La penúria i l'amanerament en què es debat la nostra escena ja li donen, almenys, un mereixe-

ment especial: l'haver constituït un bon intent per a la creació d'un tipus de comèdia, àgil, amable i urbà, que ha sabut guanyar-se l'assistència del públic. Potser en *El tinent Mondor* trobem una lleugera — molt lleugera — ingerència de l'accent dramàtic. Però aquesta obra, com les altres, traspua una altra mena de dramatisme, distint del que puguen tenir les accions i les paraules dels personatges: pense en aquella àcida mordacitat, tan característica de l'autor, que es complau a presentar la vida quotidiana en els seus aspectes ridículs o fastigosos. El teatre de Soldevila és crític, de moralista, amb tots els avantatges en ordre a l'humor, i amb la inevitable unilateralitat, que això suposa. En aquest sentit últim, *Civilitzots, tanmateix* continua essent una reeixida i ràpida concreció de les millors possibilitats de l'autor.— J. F.

Anecdotologi de Francesc Pujols, *per* I. CLOPAS BATLLE, *Editorial Selecta, Barcelona, 1953.*

El senyor Francesc Pujols viu, des de fa uns quants anys, retirat a la seua Torre de les Hores, de Martorell. Els seus admiradors, i ell mateix, solen dir que es passa el temps treballant en una magna obra de filosofia, d'un abast i d'unes proporcions inusitades. Mentre que esperem aquesta ponderadíssima producció — i no cal dir que l'esperem amb un veritable temor —, un dels seus contertulis, I. Clopas Batlle ens ha servit un aperitiu gens filosòfic, però que no desdiu de la fama literària i pintoresquista que rodeja el senyor Pujols. Es tracta d'una extensa col·lecció d'anècdotes, seleccionada entre les moltes que conta el meditador de Martorell. El repertori és variat: n'hi ha de referides a gent cèlebre; altres pertanyen a petites figures del món intel·lectual català contemporani; algunes són simples acudits populars. El conjunt resulta bigarrat i divertit. El lector, si en té ganes, pot elevar, pel seu compte, a categoria alguna d'aquestes anècdotes, ja que Pujols hi renuncia de moment.— J. F.

TRES POETES CATALANS VISTOS PER UNA NORDAMERICANA

Josephine de Boer, professora de Llengües Romàniques a la Universitat de Califòrnia (Berkeley), ha publicat un extens, intel·ligent i penetrant estudi sobre l'obra poètica de Carles Riba i Clementina Arderiu a *Symposium* (Novembre, 1952), revista publicada pel Departament de Llengües Romàniques de la Universitat de Syracuse, Estat de New York. Miss de Boer revela, a més a més d'un gran afecte per les nostres coses de l'esperit, un coneixement profund de la nostra literatura poètica i molt especialment dels dos poetes catalans moderns Carles Riba, "el poeta

Jabones Finos S.A.
FÀBRICA DE SABONS PER A TOCADOR, PER A RENTAR I INDUSTRIALS
WATTEAU, 77
TELS. 24-71-30 32-18-56
MIXCOAC, D.F.

PROPIETARIS:
A. BERTRAN S.
J. BORRAS G.

RESTAURANT
BELLING HAUSEN

QUATRE ESPECIALITATS
DE LA CUINA CATALANA

- Botifarra catalana amb mongetes i escalivada.
- "Zarzuela" de mariscos.
- Paella valenciana.
- Pollastre amb samfaina.

Londres 95. - Tels. 14-18-70 i 35-75-61

de l'esperit modern", i Clementina Arderiu, "la poetessa del seny català". L'estudi de Miss de Boer es basa en aquestes dues interpretacions — molt suggeridores, per cert — per a oferir als lectors de *Symposium* una interessant anàlisi de dos dels autors més representatius de la poesia catalana moderna.

La signatura de Josephine de Boer apareix també en el número d'Hivern, 1953, de la revista *Comparative Literature*, publicada per la Universitat d'Oregon (Eugene, Oregon), al peu d'un interessant article de crítica sobre *Una Antologia de la Lírica Nord-Americana*, per Agustí Bartra, la qual Miss de Boer considera com "el millor exemple d'intercanvi cultural entre Catalunya i els Estats Units".

Extractarem de l'extens article dos paràgrafs, els quals ens semblen sintetitzar el judici crític de l'autora sobre el nostre poeta.

"L'autor d'*Una Antologia de la Lírica Nord-Americana*, Agustí Bartra, un dinàmic poeta de l'escena contemporània, es revela ací en una nova llum, perquè la seva justa i aguda anàlisi dels poetes i dels treballs que presenta, va senzillament i directament al cor de la matèria d'una manera ben diferent a la del crític professional. Resulta també intrigant veure com pensa un prominent poeta del moment dels seus col·legues americans, i observar el gust de selecció d'un català de llurs poemes. Aquesta selecció, segons confessió pròpia, ha de ser provisional i ensems perillosa, degut a què cada lector ha de ser guiat pel seu propi gust i inclinació. El seu objecte, no obstant, ha estat produir un panorama de l'esperit americà vist a través de la seva poesia, les característiques més importants de la qual Bartra defineix com una consciència social; el desig de crear la *saga* americana, i la necessitat d'expressar-se en termes de valors humans.

"Bartra ha estat insòlitament afortunat en transportar les seves seleccions en vers català, sempre literalment acurat, molt freqüentment exacte en captar l'esperit i l'essència de llur model, com en l'encarnació de *La darrera invocació*, on la fugida de l'esperit és més fluïda en català que en anglès, i la més bella evocació de qualsevol dels poemes més extensos, com *Quan els darrers lilàs floriren al pati*, delicadament amarats del seu perfum i suaument impregnats d'un sentiment subtil i punyent. Omitint els llargs passatges il·lustratius, Bartra ha fet una síntesi mestrívola del *Cant a mi mateix*, soldada amb una enèrgica presentació de la filosofia de Whitman, la qual reté tota la saba i el vigor de l'original sense parió."

Si l'aportació de Josephine de Boer a la difusió de la nostra cultura als Estats Units no fos ja important, bastarien aquests treballs recents per a ser mereixedora de la gratitud dels catalans.— J. VENTURA SUREDA.

PREMIS LITERARIS

PREMI DE BIOGRAFIA "AEDOS".— L'Editorial Aedos convoca el premi de biografia catalana per a 1953, dotat amb 10.000 pessetes. Els originals, inèdits, d'una extensió mínima de tres-centes quartilles a màquina, a doble espai, hauran d'estar firmats per l'autor, indicant-ne el domicili, i s'enviaran per duplicat al Secretari dels Premis "Aedos", Concell de Cent, 391, Barcelona, abans del 25 d'octubre d'enguany.

PREMI JOANOT MARTORELL.—Per les editorials Selecta i Aymà es convoca el V Premi Joanot Martorell de novel·la catalana, important 10.000 pessetes. Les obres aspirant al premi seran d'una extensió mínima equivalent a 200 pàgines del format habitual de volum de novel·la. El termini i condicions són idèntics al Premi "Aedos". Les obres s'hauran d'enviar a la Casa del Llibre, Ronda de Sant Pere, 3, Barcelona.

PREMI VÍCTOR CATALÀ.— Institueix aquest premi, per a narracions curtes, l'Editorial Selecta, en homenatge a la senyora Caterina Albert. Està dotat amb 5.000 pessetes. Els originals que s'hi presentin hauran de constar, com a mínim, de cinc narracions, amb una extensió total no inferior a cent cinquanta quartilles foli, mecanografiades a doble interlínea. El termini d'admissió d'originals acaba, també, el pròxim 25 d'octubre, i hauran d'enviar-se a la Casa del Llibre, Barcelona.

El veredicte dels tres premis es promulgarà el dia 13 de desembre. El jurat del Premi Víctor Català estarà presidit, honoràriament, per l'homenatjada, i efectivament pel senyor J. Ernest Martínez Ferrando. El jurat del Premi "Aedos" estarà constituït pels senyors J. M. Millàs Vallicrosa, president, Melchor Fernández Almagro,

Ferran Soldevila, J. M. Cruzet i Martí de Riquer, secretari. El jurat del "Joanot Martorell" el presidirà Carles Soldevila i el constituiran els senyors Jaume Bofill i Ferro, Tomàs Garcés, Salvador Espriu i Antoni Vilanova.

JOCS FLORALS DE LA LLENGUA CATALANA

S'ha fet públic el Cartell del Jocs Florals d'enguany, que transcrivim a continuació:

Jocs Florals de la Llengua Catalana. Any XCV de la seva restauració. Caracas, Venezuela, 1953. 14 d'abril del 1953.

Compatriotes: Els catalans de Venezuela hem estat encarregats de celebrar enguany, a Caracas, els Jocs Florals de la Llengua Catalana. Hem acceptat l'encàrrec amb plena consciència de l'honor rebut i de la responsabilitat contreta.

Agrupats al voltant del nostre Centre Català, estem creant els organismes necessaris per a l'organització i bon èxit de la Gaia Festa. Simultàniament, hem començat a establir contacte amb aquelles persones i organitzacions que, arreu del món, són conegudes per llur interès a mantenir la continuïtat dels Jocs Florals.

Tractarem de tenir-vos informats del nostre progrès en aquesta empresa i a tal fi us trametrem un Cartell Provisional tan bon punt ens sigui possible. No volem, però, que passi més temps sense publicar als quatre vents que els Jocs Florals, celebrats sense interrupció durant noranta quatre anys, tindran lloc a Caracas l'any noranta cinc de la seva restauració.

Ens proposem celebrar la Festa a la tardor, perquè cal tenir en compte que l'any ja està molt avançat. Creiem que podrem comptar amb tots els premis tradicionals i estem fent gestions per a obtenir-ne de nous. En tot cas, clourem l'admissió de poemes i treballs concursants el proper mes de setembre i, des d'ara, invitem a poetes, escriptors i músics perquè ens enviïn les seves millors obres.

Estem segurs que rebrem la vostra millor col·laboració a la tasca que hem emprès i ens ajudareu, en tot moment, a demostrar una vegada més la permanència de la tradició poètica i espiritual de Catalunya.

Us saluden ben cordialment, vostres i de Catalunya:

Rossend Carrasco i Formiguera, President; Centre Català de Caracas. *Domènec Casanovas*, President; Comissió Organitzadora dels Jocs Florals. *Pere Pi-Sunyer*, President: Patronat de Cultura "Terra Ferma".

NOTA: *Adreceu tota la correspondència a nom dels Jocs Florals, al nostre apartat de correus, Apartado del Este 4845, Caracas, Venezuela.*

Les aportacions per a premis i despeses d'organització, podeu enviar-les al mateix apartat, a nom del nostre Tresorer, Josep-Maria Madurell.

NOVETATS LITERARIES

Les editorials barcelonines han llançat al mercat, amb motiu de la Festa del Llibre, nombroses publicacions noves, de les quals destaquem: *La família Rouquier* (Premi Joanot Martorell 1952), de Xavier Benguerel (Aymà); *Cançons de camí enllà*, de Pere Benavent, amb música d'Elisard Serra (Aymà); *L'expansió de l'art català al món*, de Sebastià Gasch; *L'Odissea*, traducció poètica per Carles Ribas (Alpha); *Anecdotologi de Francesc Pujols*, d'I. Clopas Batlle; *Les Hores* (*El pas de l'any*), de Josep Pla; *Tres anglesos s'esbargeixen*, de J. K. Jerome, reedició de la traducció feta pels valencians Martínez Ferrando i Mustieles (aquestes tres últimes obres, a l'Editorial Selecta); *L'arna*, de Maria Rusiñol (Aedos); *Història d'uns secrets* (finalista del Martorell 1952), de Joan Oller (Selecta); *La Rambla, passeigs i jardins* i *Els barcelonins i la mort*, de Francesc Curet (Dalmau Jover).

Antoni Gilabert

ASSEGURANCES

Edificio San Francisco, 216 i 217 - GUADALAJARA, Jal. - Tel. 62-52

PONT BLAU

convoca tots els escriptors catalans, qualsevol que sigui el seu lloc de residència, al concurs d'obres de teatre per a l'atorgació del

PREMI GUIMERÀ 1954

dotat amb 600.00 dòlars per la senyora

EMMA ALONSO DE COSTA

BASES

1ª El Premi Guimerà 1954 serà concedit a la millor obra teatral en tres actes, en català, no publicada, estrenada ni premiada en cap altre certamen, que es presenti a concurs. Havent estat declarat desert el Premi Guimerà fallat en 1952, excepcionalment i per acumulació del seu import, la dotació del Premi Guimerà 1954 serà de 600 dòlars.

2ª Les obres han de ser presentades en tres còpies escrites a màquina, cap de les quals no ha de portar el nom de l'autor; hauran de dur, però, un lema i anar acompanyades d'una plica que contingui el nom i l'adreça de l'autor, i consigni en el sobre el títol i el lema de l'obra.

3ª El premi no podrà repartir-se entre dues o més obres, però podrà declarar-se desert si el Jurat considera que cap de les obres concursants no n'és merceixedora.

4ª El guanyador, en acceptar el premi, autoritza la seva representació a Mèxic cas de presentar-se'n l'oportunitat.

5ª Les obres concursants hauran de ser trameses per correu certificat — sense fer constar en el sobre el nom de l'autor — a la següent adreça: PONT BLAU, *Premi Guimerà 1954*. Apartado Postal 7324. México 1, D. F.

6ª El termini de tramesa de les obres es tancarà el dia 23 d'abril del 1954 i seran admeses a concurs totes les que hi concorrin i hagin estat dipositades a correus fins el dia 23 d'abril del 1954.

7ª El Jurat es reunirà i dictarà el seu veredicte el dia 11 de setembre del 1954.

8ª El Jurat estarà format pels senyors Manuel Alcàntara Gusart, O. Duran d'Ocon, Paulí Massip, Lluís Nicolau d'Olwer (*President*) i Vicenç Riera Llorca.

9ª PONT BLAU, un cop fet públic el veredicte, tornarà als autors que ho hauran sol·licitat expressament les obres que no hauran estat premiades.

Ciutat de Mèxic, abril del 1953

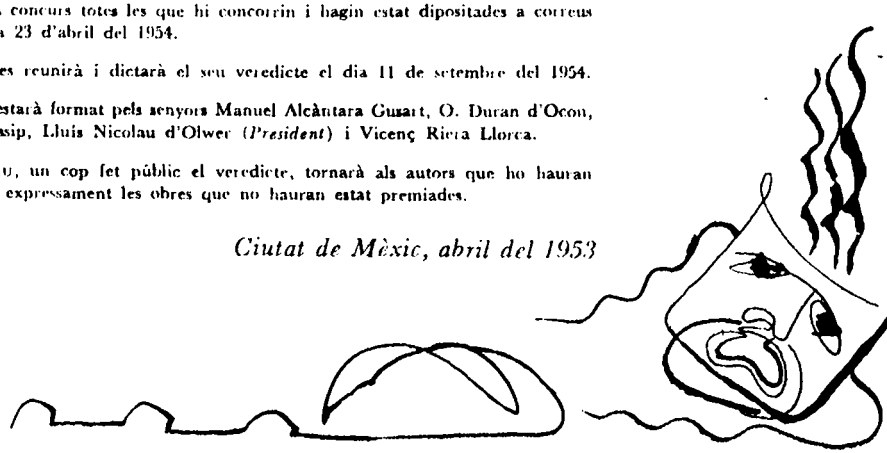

DIVERSES

¶ Joan Gili, d'Oxford, ha editat *Anthology of Catalan Lyric Poetry*, amb una introducció de Joan Triadú, seleccionador de l'antologia. ¶ Es imminent la publicació del llibre *Benissanet*, d'Artur Bladé Desumvila, dintre de la Col·lecció Catalònia. ¶ També aparèixerà molt aviat el primer volum de les Monografies Bages, que dirigeix Francesc Farreres i Duran: *La Doctrina Catalanista*, d'Enric Prat de la Riba, amb un prefaci i notes d'A. Tona Nadalmai. ¶ Macià Sarrat ha donat al Museu de Prehistòria de València una magnífica col·lecció de peces, entre les quals hi ha plats ibèrics i monedes romanes. ¶ S'ha constituït a València l'Assemblea de Prohoms Mercaders de la Llotja, que va ser suprimida per Felip V en abolir els Furs de València, el 1707. ¶ En una exposició de pintura d'Alacant ha guanyat el primer premi de 25.000 pessetes i medalles d'or el pintor valencià Gener Lahuerta. ¶ La Penya Teodor Llorente, de Madrid, va tenir un col·loqui sobre turisme valencià, i el 6 de març, amb motiu del 641 aniversari del naixement de Joan Lluís Vives, diposità una corona de llorer al peu de l'estàtua del filòsof al davant de la Biblioteca Nacional. ¶ Durant la Setmana Fallera, a la Glorieta de València va estar oberta una Fira del Llibre. ¶ Al Círculo de Bellas Artes de València s'ha fet una exposició d'olis de qualitat molt diversa. ¶ Ha mort a Madrid el pintor valencià Pons Arnau, gendre de Sorolla. ¶ Els actors Josep Maset i J. Sangenís estan fent amb gran èxit una campanya de teatre català per les comarques tarragonines amb *El Místic, El ferrer de tall, La dida, Maria Rosa, Terra Baixa, Gent d'ara* i *L'amor vigila*. ¶ El doctor Mas Magro, d'Alacant, assegura que ha descobert el virus de la leucèmia. ¶ Per acord del Consell de Ministres de Franco s'ha imposat una penyora de deu milions de pessetes a l'empresa Manlleu Textil per infracció a les disposicions sobre taxes. ¶ A semblança de les missions de clergues obrers que actuen a França i a les quals tanta actualitat ha donat el llibre de Cesbron *Les cures vont en enfer*, funciona a Barcelona una "Germandat de Crist Treballador" que fundada pel P. Joan Soler Morell té per objecte formar en comunitat treballadors per al sacerdoci. Aquests, mentre es formen en un seminari, treballen en fàbriques i tallers. ¶ A la memòria de David G. Farragut, almirall nordamericà que va comanar el primer cuirassat dels Estats Units, el vinent mes de juliol es celebrarà un acte a Ciutadella, on va néixer el pare de l'almirall Farragut. L'Ajuntament de Ciutadella lliurarà a l'ambaixador dels Estats Units a Madrid una placa d'argent per a l'Escola Naval d'Annapolis. ¶ Sembla que una gran part del préstec que els Estats Units discuteixen amb el govern de Franco seria destinat a objectius militars, entre ells les ampliacions portuàries de Cartagena, l'aeròdrom de Barajas i alguns aeròdroms de Catalunya. ¶ Segons dades oficials, des del 1947 al 1950 la mitjana de construccions a Barcelona passà de 90 a 151. Al 1951 arribà a 151 i al 1952 ha estat de 346. La informació no aclareix res quant a la classificació d'aqueixes construccions ni respecte a la proporció amb el dèficit de vivendes. ¶ *La Tribune de Genève* diu que "la catalana Barcelona s'espanyolitza cada dia més, absorbint grans masses de població que hi arriben d'arreu d'Espanya, fins i tot de Madrid. Barcelona és — i amb gran avantage sobre les altres ciutats — el primer centre econòmic de l'Estat espanyol, no solament en la producció agrícola, que li permet el clima del país, sinó també des del punt de vista industrial i comercial". ¶ Un grup de vint-i-dos exploradors ha descendit a les grotes de l'Avenc, a prop d'Alacant, l'abís més profund del Països de Llengua catalana. Els exploradors han arribat a dos-cents deu metres de profunditat. Abans no s'havia passat dels cent-cinquanta. ¶ L'entitat "Juventudes Musicales de México", que dirigeix el compositor, director i professor Luis Sandi, recentment ha creat el "Premio Pau Casals", de 10.000 pesos, per a becar un jove music estudiant d'instrument de corda. ¶ L'Agrupació Catalana d'Art Dramàtica, de Méxic, està preparant les estrenes de les obres *El Comte Arnau* d'Antoni Ribera i *Secret* de Ferran de Xèrica i Lluís de Rialp, respectivament Premis Ignasi Iglesias de 1949 i de 1951; cap de les dues no ha pogut ésser estrenada fins ara. Les dates de presentació s'anunciaran oportunament, mol aviat. ¶ S'ha col·locat una làpida en la capella — abandonada i oblidada — de la catedral de València que dóna a la plaça de l'Almoina, on es digué la primera missa després de l'entrada a la ciutat de les forces del rei Jaume. ¶ Un estudiant libanès que estudia a la Universitat de València ha descobert al Museu de pintura un calze àrab. ¶ Salvador Ferrandis Luna ha estat nomenat delegat a València del Patrimonio Artístico Nacional i Vicent Giner Boira, secretari.

DOCTOR
DEMOFIL
FRANCO

ODONTOLEG

Consulta:
de 11 a 1 i de 4 a 8

Uruguay, 44-112
Tel. 21-20-57
MEXICO, D.F.

¶ El govern de l'Estat de Mendoza, Argentina, ha otorgat una pensió vitalícia al pintor català Roig Matons, que es troba en perill de perdre la vista, com recompensa per la seva obra artística realitzada a l'Argentina. ¶ Han estat obertes i desmuntades les sepultures romanes descobertes recentment al pati d'una casa particular de Terrassa. Une d'elles, convenientment recontruïda, va quedar exposada en un aparador de la ciutat, junt amb una col·lecció de fotografies de la necròpolis completa. ¶ El Casal de Catalunya, de París, ha elegit nou Consell Directiu, que ha quedat constituït així: President, Josep Sans; Vice-president, Narcís Sunyer; Secretari, David Aubà; Vice-secretari, Rafael Tugores; Tresorer, Joaquim Jovanet; Comptador, Joan Soler; Bibliotecari-Arxiver, Ramon Riera; Conseller primer, Josep Farré; Conseller segon, Julià Molinos. La seva Secció Artística ha quedat integrada com segueix: President, Santiago Montserrat; Vice-president, Ramon Riera; Secretari, Lluís Boixader; Vice-secretari, Joan Soler; Tresorer, Josep Orriols; Conservador del Material, Amadeu Andreu; Director del Quadre Escènic, Josep Aroles; Realitzador dels Espectacles, Manuel Boadella; Vocals, Joan Cassadó i E. Ferrer. ¶ A la Sala de l'Alianza Francesa de Ciudad Trujillo, República Dominicana, el Círculo Nacional de Artistas va inaugurar el 20 de febrer passat la seva primera exposició, en la qual van figurar obres del pintor Josep Gausachs i de l'escultor Antoni Prats Ventós. ¶ El número de març de la revista literaria *Espiral*, de Bogotà, Colòmbia, publica la traducció castellana, feta per F. de S. Aguiló, de l'assaig de Joan Fuster *Agustí Bartra, un poeta humanista*, publicat al número 1 de PONT BLAU. ¶ L'Associació Cultural d'Antics Alumnes de Segona Ensenyança, de Granollers, ofereix el Premi P. Maspons i Camarassa 1953, de mil pessetes, amb un accèsit de cinc-centes, per a treballs literaris en llengua catalana, sobre fets o aspectes reals o imaginaris de la ciutat de Granollers o persones de Granollers. Els treballs en vers hauran de tenir almenys cinc quartilles i els escrits en prosa deu. Els escriptors que vulguin participar en aquest concurs han d'enviar les seves obres, signades, al Secretari del Consistori, carrer Corró, 49, Granollers. El termini d'admissió acaba el día primer d'agost. ¶ Josep Carner Ribalta va donar, el 6 de març, una conferència sobre *Servet i la Catalunya liberal* al Channing Club de Los Angeles. ¶ El professor J. Utchings, de la Universitat de Cincinati, ha fet la traducció a l'anglès de *Tirant, lo Blanch*. La publicarà la University of Texas Press. ¶ El Centre Català de New York ha renovat el Consell directiu, que ha quedat constituït així: Jaume Xicart, president; Jacint Saladrigas, vice-president; Joan Gibernau, secretari; Francesc Garcia, tresorer, i Joan Pollina, comptador.

PONT BLAU

Literatura. Arts. Informació. Revista mensual. Any I, número 8, 15 d'abril del 1953.

Director
VICENÇ RIERA LLORCA

Secretari de redacció
J. SOLER VIDAL

Director artístic
J. M. GIMÉNEZ BOTEY

Administrador
RAMON FABREGAT

Direcció i administració:
Avenida Pirineos, 89, México 13, D. F.
Apartado Postal 7324 México 1, D. F.

NOBLE PROPOSIT

El Casal de Catalunya, de París, publica en el número d'abril de *Vincle* la nota següent:

"La persistència de la nostra emigració imposa una nova tasca a les activitats del Casal: la de contribuir a la formació de la Joventut Catalana, a la formació d'aquells elements que, nascuts a la vida ciutadana sota la influència de l'ambient i el clima moral del país on residim, i que risquen no solament d'oblidar la llengua, sinó fins i tot el sentiment de Pàtria. La manca d'una educació purament catalana, el desconeixement de les condicions que caracteritzen el nostre poble, tant en l'ordre físic, com en l'històric i en el moral, que són a la base del sentiment de la nacionalitat, posen en perill la formació conscient del patriotisme polític que ha de mantenir en les noves generacions l'esperit alerta.

La tasca del Casal, en aquest ordre d'idees, ha de concretarse a desvetllar l'interés de la Joventut per les coses de la Pàtria, mitjançant la creació de centres d'atracció suficient perquè li facin atractiva la incorporació a l'obra del seu propi millorament cívic. La creació de noves activitats, adequades a les necessitats dels qui han d'exercir-les; encoratjar-los perquè participin directament a l'organització d'aquestes activitats que els seran pròpies, fent que se sentin solidaris de la valor de llur actuació personal i col·lectiva; eixamplar el camp d'acció, a mesura del desvetllament del seu interès, amb la introducció d'aquells elements que han de constituir la part educativa per a la formació d'un patriotisme conscient: aquestes són les principals característiques del pla de treball que el Consell Directiu s'ha traçat per a dur a terme."

ESENCIAS Y MATERIAS PRIMAS, S. A.

Isabel la Católica, 10
Cable: ESYMAPRISA

Telèfons 36-61-51 i 12-75-94
MEXICO, D. F.

La Optica López

TELÈFON 10-00-63
LOPEZ, 157-D
MEXICO, D. F.

* *Atenció especial a les receptes dels oculistes.*
* *Ulleres i cristalls de totes classes*
* *Puntualitat, exactitud, economia*

MD

CREACIONS DE PUNT
Models exclusius per a senyora, nen i home

FABRICATS PER
MANUFACTURES MAS DEOP, S. A.

De venda als principals magatzems del país

Anjllo Circunvalación, 40 – Tel. 21-19-28 – MEXICO, D. F.

Estel

FABRICA DE ROBA INTERIOR PER SENYORA

República Argentina, 76-B. Tel. 39-04-92. México, D. F.

SABO Lady Astor
PER A TOCADOR DELICAT

SABO Arrow
PERFUMAT AMB LAVANDA NATURAL

EDICIONS CATALANES

sota el patronatge dels germans Gally, impressors, i els iniciadors d'EDICIONS CATALANES DE MÈXIC (Autors Associats), en una coincidència de propòsits editorials, anuncien per a ésser publicats durant els mesos de juny i juliol

3 llibres nous

AGUSTÍ BARTRA

ODISSEU

Un volum de 280 pàgines, il·lustrat per Giménez Botey. $ 12.00

JOSEP SOLER VIDAL

PERE FAGES

Descobridor, cronista i governador de la Nova Califòrnia

206 pàgines. $ 10.00

PRAT DE LA RIBA - MUNTANYOLA

COMPENDI DE LA DOCTRINA CATALANISTA

Presentació de F. Farreras Duran. Pròleg i notes d'Abelard Tona. $ 4.50

BIBLIOTECA "A TOT VENT"

DOMENEC GUANSE

LABERINT

Una sèrie de personatges vius, catalans, actuals, amb un protagonista desconcertant i extraordinari. Una bella novel·la, enigmàtica, escrita en un estil punyent i pur. 298 pàgines. $ 12.00

DIFUSORA DEL LLIBRE. Apartado Postal 10319. México 1, D. F.